Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 18 (1616) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 3 МАЯ 1987 г. ЦАНА 12 зл.

Госці кніжчынага свята, рэдактары дзіцячых часопісаў (злева направа): рускага „Мішы“, беларускай „Вясёлкі“, украінскага „Барвінка“, дзве дзяўчыны пасярэдзіне — прадстаўніцы арганізатараў сустрэчы ў Палацы піянераў Маскоўскага раёна г. Мінска, на якой выступіла гэтая група рэдактараў, далей — рэдактары: нашай „Зоркі“ і кіргізскага „Бакчэчэкея“.

„ЗОРКА“ Ў МІНСКУ

СВЯТА КНІЖКІ

Канец сакавіка гэтага года праходзіў у сталіцы Беларусі пад лозунгам Усесаюзнага тыдня дзіцячай і юнацкай кнігі. Такі лозунг вітаў на вуліцах, на фасадах палацаў, дамоў культуры, кінатэатраў гасцей, якія з'ехаліся ў Мінск з усяго Савецкага Саюза і суседніх краін на Свята кнігі.

Усесаюзны тыдзень дзіцячай кнігі адбываецца ў Савецкім Саюзе штогод, у час школьных веснавых канікул, ужо шмат гадоў. Кожная рэспубліка стараецца арганізаваць гэтае свята як найцікавей, каб як найбольш распапулярызаваць сярод дзяцей добрую кніжку, даць ім магчымасць пазнаёміцца з аўтарамі дзіцячых твораў, адным словам, зрабіць усё, каб гэта дало як найбольш карысці і чытачам, і наогул дзіцячай літаратуры.

У Беларусь Свята кніжкі прыйшло з Украіны, а ў наступным годзе, як плануецца, паедзе ў Сярэднюю Азію.

Якраз у гэты ж час, калі ў Мінску адбывалася гэтае вялікае свята дзіцячай кніжкі, святкаваў сваё трыццацігоддзе самы папулярны дзіцячы беларускі часопіс „Вясёлка“. Яго добра ведаюць і чытаюць таксама і дзеці ў Польшчы, якія вывучаюць беларускую мову. „Вясёлка“ разам з нашай „Зоркай“ на Беласточчыне — настольныя дапаможнікі на кожным уроку беларускай мовы.

„Зорка“ даўно супрацоўнічае з гэтым часопісам і асабліва з яго аўтарамі, беларускімі дзіцячымі пісьменнікамі і паэтамі. І вось па запрашэнню галоўнага рэдактара „Вясёлкі“ мне пашчаслівілася пабываць на юбілеі гэтага часопіса, а разам з тым і на Усесаюзным тыдні дзіцячай і юнацкай кніжкі. Аб самым юбілеі я раскажу чытачам асобна, а пакуль што — пра кніжчына свята.

Яшчэ напярэдадні Тыдня ў Доме літаратара ў Мінску адбылося адкрытае пасяджэнне рэдакцыйнай калегіі ўсесаюзнага часопіса „Детская литература“. На гэтае пасяджэнне запрошаны былі госці Усесаюзнага тыдня кніжкі. Адбывалася яно ў актавым зале, столькі сабралася тут пісьменнікаў, літаратурных крытыкаў, журналістаў, літаратуразнаўцаў, прадстаўнікоў дзіцячых выдавецтваў з усяго Савецкага Саюза. Адкрыў пасяджэнне І сакратар Саюза пісьменнікаў БССР Ніл Гілевіч, а вёў яго галоўны рэдактар ча-

(Працяг на стар. 2)

У ПАЎЛАХ ПАЧАЛОСЯ АДРАДЖЭННЕ

Адраджэнне беларускай тэатральнай сцэны ў Паўлах наступіла мінулай зімою. Паўлы захацелі зрабіць запусты. Калі рабіць запусты, трэба нешта культурнае паказаць. І пачалі Паўлы прыпамінаць п'есу „Немцы“. Раней калектыў з Паўлаў выступіў у конкурсе „Беларуская песня“. Значыць, мелі яны ўжо і п'есу, і песні.

На свае запусты запрасілі прадстаўнікоў гмінных улад з Заблудава. Усім падабалася выступленне. Тады паўлаўцы паведамілі ГП БГКТ аб сваіх намерах і прасілі дапамагчы. Такім чынам у Паўлы паехаў Янка Мордань, інструктар па справах культуры ГП. Ён ведаў, што традыцыі тэатра ў Паўлах вельмі даўнія і багатыя. Некалі ішла тут выдатная праца. І што важнейшае, людзі пра тое не забыліся. Цяпер сказалі інструктару, што хочуць сарганізаваць новы тэатральны калектыў.

— Я да іх неяк прыліп, — кажа Янка Мордань. — і падумаў: сам ад іх нечаму навучуся.

Калі было Свята беларускай культуры ў Беластоку ў мінулым годзе, Паўлы выступілі, але не вельмі ўдала, з увагі на не найлепшую падрыхтоўку, бо якраз быў час збору трускалак ды розныя іншыя праблемы выйшлі. Усё ж такі выступленне тое іх заахвоціла працаваць у тэатры. Паехалі на фэст у Вярхлес і там выступілі з п'есай „Немцы“ і песнямі. Людзі прынялі іх добра.

— Тады мы дамовіліся, — працягвае Я. Мордань, — што з новага сезона будзем думаць, каб паставіць нешта новае і вартаснае. У той час я прачытаў новы

(Працяг на стар. 4)

Даведаўшыся пра беларускі чытацкі конкурс, я вырашыла прыняць удзел у ім. Выбрала адзін літаратурны твор, быў гэта раман Алеся Шашкова „Спытай сваё сэрца“. Напісала пра яго тое, што змагла, і як конкурсную работу паслала на ўказаны ў „Ніве“ адрас. Думала так: калі ўдасца мне і буду я прынятай у лік удзельнікаў таго конкурсу, тады прачытаю яшчэ што з беларускай літаратуры, хоць часу ў мяне надта ж няма. Асабліва не верыла я ў сваю ўдачу, бо пісалася мне тая работа цяжка, у нервовых дома абставінах. Потым дадумалася я, што ў тым конкурсе будуць удзельнічаць, напэўна, і ліцэісты, якім лягчэй пісаць пра літаратуру, бо ж вывучэнне яе — гэта іхні штодзённы хлеб. Трэба, каб у будучым ГП БГКТ арганізавала асобны чытацкі конкурс для дарослых, і асобны для вучнёўскай моладзі, бо калі ўсіх разам змяшаць, то адразу вядома, што ліцэісты выйдуць на лепшыя месцы. А гэта несправядліва, просты чалавек больш намучыцца ў такім конкурсе, а вынікі ў яго заўсёды будуць слабейшыя, чымсьці ў таго, хто з інтэлігентнасці хлеб есць.

Конкурс гэты завяршаўся ў бельскім клубе БГКТ. У гэты дзень прыехала я пяршуткай са сваёй далёкай вёскі. Заходжу я гэта ў той клуб, а там яшчэ нікагуткі, толькі арганізатар конкурсу, Янка Мордань, бегае па ім, непакоіцца. Пасля з'явіліся дзяўчаткі і хлопцы з абодвух беларускіх ліцэяў, а можа і з іншых школаў (?) Я адчула сябе сярод іх бабаю і зразумела, што конкурсу гэтага мне не выйграць. Убачыла Элю Бэзюк, якую ведаю як вельмі культурную беларуску. „Гэта яна возьме першую ўзнагароду“, падумалася мне. І я, як аказалася пасля, не памылілася. Ліцэісты занялі ўсе фінальныя месцы, што лёгка было прадбачыць. Мне і самой было сорамна, што так мала я ведаю пра беларускую літаратуру, ды наогул пра беларускую культуру, што, на жаль, тыповае нам, беларусам, нацыі, якой пагражае існаванне без нацыянальнай культуры!

Банк узнагародаў конкурсу разбілі, аднак, бельскія ліцэіс-

(Працяг на стар. 6)

АДОЗВА

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы падае да ведама, што ён зарэгістраваны як Таварыства дня 20.06.1984 г. Ваяводскай управай у Беластоку пастановай № СА 6015/34/84, зацверджанай рашэннем Міністэрства ўнутраных спраў ад 19.09.1984 г. № Д 605/С/XII/84 і ў сувязі з гэтым Камітэт валодае правамі юрыдычнай асобы.

Заданне Камітэта — пабудаваць і арганізаваць Музей помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы. Прызначэнне Музея — увекавечыць традыцыі здабыткаў рэвалюцыйнага руху на Беластоцкай зямлі ў лучнасці з традыцыяй і культурай беларускай нацыянальнай меншасці.

Таварыства пачынае сваю дзейнасць ад асноў. Цяпер у нас скромныя фінансавыя сродкі. Таму звяртаемся за падтрымкай выдатнай ініцыятывы ахвяраваннем на рахунак Грамадскага камітэта пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў: Bank Spółdzielczy w Hajnówce № 905217-1922-132 — грошай, за якія мы будзем сардэчна ўдзячны. Таксама пажадана ахвяраванне экспанатаў у Музей, якія просім здаваць у канцылярыю Камітэта ў Гайнаўцы, вул. Вызвалення 8, тэл. 28-89, або паведамляць пра месца, з якога можна іх узяць.

У нас таксама ёсць рахунак на замежную валюту: NBP I O Białystok Nr 5018-2400-325-151-6787 па дазволу Міністра фінансаў ад 8.12.1984 г., на гэты рахунак просім уплочваць ахвяраванні ў замежных валютах.

Ахвяравальнікаў мы ўпісваем у спецыяльную Кнігу заслужаных для пабудовы Музея. Сардэчна дзякуем за дагэтуляшнія ахвяраванні і горача просім новай дапамогі.

Старшыня Камітэта
К. Майсеня

СВЯТА КНІЖКІ

(Працяг са стар. 1)

сопіса „Детская литература", вядомы рускі дзіцячы пісьменнік Сяргей Аляксееў. Тэмай „круглага стала" была „Беларуская дзіцячая літаратура сярод братніх літаратур СССР". Выступаючыя госці не толькі аддавалі даніну шчырасці гаспадарам свята — беларусам, прызнаючы вялікую ролю дзіцячай, і наогул беларускай літаратуры ў сям'і літаратур братніх рэспублік. З вялікім клопатам гаварылася аб сур'ёзных праблемах, якія стаяць перад літаратурай, асабліва дзіцячай і юнацкай, у наш час, калі моладзь усё больш і больш вырываецца з-пад аўтарытэту бацькоў, калі не заўсёды спраўляецца з накладзенымі на яе абавязкамі школа ў выхаванні сучаснага, думаючага і вельмі крытычнага маладога чалавека. Пісьменнікі глыбока задумваліся над тым, як прыцягнуць чытача да кніжкі з наймалодшых гадоў, як ісці поруч з ім праз усё яго спачатку дзіцячае, а потым і дарослае жыццё. Амаль над кожным выступленнем лунаў вядомы афарызм, прыпісваны часта Горкаму, што „для дзяцей трэба пісаць так, як для дарослых, толькі значна лепш". А ў адным з апошніх нумараў „Детской литературы" Сяргей Міхалкоў напісаў так: „Чаму я пішу для дзяцей? Ды таму, што яны лепшыя ад дарослых. Так збудаваны „псіхалагічны арганізм" чалавека, што ў пачатку жыцця чалавек адкрыты на дабро, фантазію". І некаторыя пісьменнікі, маючы на думцы цяжкасці ў выхаванні маладога пакалення, адкрыта бралі на сябе віну за слабое ўздзеянне кніжкі, балюча ўспрымаючы кожны прыклад няўдачы школы ў выхаванні.

Увесь дзень знаўцы літаратуры, пісьменнікі, выдаўцы выказвалі свае думкі аб дзіцячай літаратуры наогул, а беларускай у асаблівасці, падкрэслівалі ўплыў беларускай літаратуры на творчасць іншых народаў. Беларусь можа ганарыцца вялікай плеядай паэтаў і празаікаў розных пакаленняў, як у дзіцячай, так і ў дарослай літаратуры.

На гэтай жа сустрэчы мне асабіста ўдалося пазнаёміцца з такімі славамі беларускай літаратуры, як Максім Танк, Янка Брыль, Васіль Вітка, Павел Ткачоў, Станіслаў Шушкевіч, Эдзі Агняцвет, Васіль Хомчанка, Алена Васілевіч, Павел Місько, Леанід Прокша і многімі іншымі. Усе яны ведаюць і чытаюць „Ніву" і „Зорку". Многія з іх падарылі „Зорцы" свае навейшыя кніжкі і абяцалі дасылаць новыя творы. Сардэчна дзякуем ім за гэта і жадаем вялікага натхнення ў стварэнні новых кніжак.

У дзень урачыстага адкрыцця Свята кніжкі ўсе госці складалі кветкі ў памятных месцах горада, а потым прысутнічалі на адкрыцці кніжнай выстаўкі, хоць маладога яшчэ, але ўжо заслужанага беларускага выдавецтва „Юнацтва". Працуе яно ўсяго толькі шэсць гадоў, а выпусціла ўжо ў свет мільёны кніжак. Тут і мастацкая літаратура, і альманахі, і агляды, і серыйныя цыклы, і пераклады. Выстаўка адразу сабрала шмат чытачоў. Дарэчы, у гандлёвай зале кнігарні таксама было шмат людзей — аматары хатніх бібліятэчак стаялі ў чарзе за „духоўным хлебам". Відаць, з нагоды адкрыцця выстаўкі ў продаж паступілі нейкія выдавецкія „разынкі".

А пасля поўдня ў велізарнай зале Дзяржаўнага тэатра оперы і балета адбылося ўрачыстае адкрыццё Тыдня. Ужо ў фае тэатра пісьменнікаў сустракалі вучні мінскіх школ. Яны затрымлівалі гасцей і вялі ў краіну кніжкі, дзе можна было сустрэцца з героямі казак і больш сур'ёзных папулярных дзіцячых кніжак, тут жа выступалі дзеці з мантажамі, песнямі і танцамі, прысвечанымі кніжцы і яе святу, а зусім побач можна было адразу ж агледаць, выбіраць і купляць новыя кніжкі, некаторыя проста з друкарні, яшчэ пахнучыя фарбай. І ахвотных купіць было нямала. Бо як жа было не выкарыстаць такую нагоду, калі можна тут жа, на месцы знайсці аўтара купленай кніжкі і папрасіць падпісаць яе. Тут жа, на цэнтральным месцы, ляжала велізарная, ці не з метр даўжыні, кніга аўтографаў, у якую абавязкова павінен быў упісацца кожны госць Свята кніжкі.

А калі ўсіх запрасілі ў глядзельную залу, на сцэну выйшлі пісьменнікі. А. Алексін — сакратар праўлення пісьменнікаў РСФСР і Васіль Вітка, — вядомы беларускі казачнік і паэт, уладальнік ганаровага дыплома імя Х. К. Андэрсена. Яны адкрылі ўрачысты канцэрт, у якім выступілі найлепшыя дзіцячыя калектывы горада: фальклорны ансамбль Рэспубліканскага палаца піянераў „Зорачка", калектыў Палаца культуры прафсаюзаў „Равеснік", калектыў дашкольнікаў „Мульцік" і іншыя. У прамежках паміж вясёлымі, каляровымі танцамі і гульнямі выступілі і іншыя паэты, а сярод іх — беларускі паэт Артур Вольскі, украінская паэтэса Тамара Каламіец, рускі пісьменнік Сяргей Аляксееў і іншыя.

Наступныя дні кніжчынага свята адбываліся ўжо па ўсёй Беларусі. Гаспадары вырашылі паважаным гасцям з іншых рэспублік паказаць іншыя гарады і мясціны Беларусі і там, у глыбі народнай, прапагаваць добрую кніжку і добрых пісьменнікаў.

Аб маёй паездцы ў краіну азёр, у Маладзечаншчыну, дзе знаходзіцца найбольшае і найпрыгажэйшае возера Беларусі — Нарач, і беларускі „Артэк" — „Зубраня" над ім, раскажу ў наступным артыкуле.

Яніна Чэрнякевіч

НА МЯЖЫ

АБ СТАРШЫНЯХ (1)

Так склалася, што я — старшыня Беларускага грамадска-культурнага таварыства ў Польшчы. Зразумела, што, выконваючы гэтую функцыю, не магу не супастаўляць сябе з папярэднімі старшынямі з мінулых кадэнцый. Запамяталіся мне старшыні: Станкевіч, Давідзюк, Дземяновіч, Бялецкая, Склубоўскі, Хмялеўскі, Самоцік. Амаль усе яны, як гэта ў тых часах называлася і рабілася, былі нам на паасобныя з'езды „прывезены ў партфелях". Гэта значыць, што палітычна-адміністрацыйныя ўлады, згодна з тагачаснай модай, прапанавалі паасобным з'ездам выбраць такога і такога таварыша і дэлегаты яго выбіралі. Я быў адным з першых старшыняў „не прывезеным у партфелі". Ці маю падставы да таго, каб так гаварыць? Маю. Хаця б таму, што ні перад з'ездам БГКТ, ні падчас яго работы ніхто з уладаў не гаварыў са мной на гэту тэму, не заахвочваў, не прапанаваў. З гэтага можна зрабіць вывад, што першы раз у жыцці нашай арганізацыі я быў выбраны дэмакратычна. Аднак такога тэзіса паставіць я не магу. Мне здаецца, што аб поўным дэмакратызме можна было б гаварыць толькі тады, калі б былі на функцыю старшыні запрапанаваны прынамсі дзве кандыдатуры і калі б галасаванне на іх было праведзена тайнае. На жаль, так не было. Хаця мы і зацвердзілі на з'ездзе новы статут; які прадбачвае магчымасць тайнага галасавання, то я на гэты раз (думаю, што апошні) выбраны ў адкрытым галасаванні. Зразумела, што гэта ў сур'ёзнай ступені псуе мой настрой. Бо як бы там не было, але адкрытае галасаванне не ёсць праявам дэмакратызму.

У адрозненне ад амаль усіх папярэдніх старшыняў, я за сваю функцыю не атрымліваю ніякіх грошай, што ставарае пачуццё свайго роду лёгкасці і незалежнасці. Што магу сказаць адмоўнае аб некаторых з былых старшыняў? Тое, што ім здавалася, што яны ў Беларускім таварыстве могуць быць усім, або нічым. І таму, адыйшоўшы з функцыі старшыні, пераставалі яны лічыцца ў жыцці нашай арганізацыі і большасць з іх, скажам, не была членамі праўлення аддзела БГКТ, або, барані Божа, членам праўлення гуртка. А некаторыя з іх увогуле парывалі ўсякую сувязь з Беларускім таварыствам, прападаючы бясследна з нашых вачэй. І вось такі падыход: „усё, або нішто" сведчыць аб тым, што ў выпадку некаторых старшыняў мелі мы дачыненне з людзьмі выпадковымі, аб якіх перафразуючы Станіслаўскага, можна сказаць, што „не любілі Таварыства ў сабе, але любілі сябе ў Таварыстве". Робячы адпаведныя вывады для сябе, абяцаю, што перастаўшы быць старшынёю Таварыства, ніякай злосці да тых, хто мяне не выбярэ да цэнтральных улад мець не буду, што магу выконваць любую функцыю ў ніжэйшых органах нашай арганізацыі, або быць прынамсі актыўным яе членам, не выконваючы ніякай афіцыйнай функцыі. Гэта, па-першае.

Па-другое, калі гартаю старыя гадавікі „Нівы" і „Беларускія календары", кідаецца ў вочы значна большая, чым трэба, колькасць вялікіх здымкаў старшыняў. Старшыня — прамаўляе, старшыня — уручае, старшыня — адкрывае, старшыня — закрывае, старшыня — дае інтэрв'ю, старшыня — пахілены задуменна над кнігаю. Усё гэта стварыла свайго роду культ, візантыйскую атмасферу елейнасці і свяшчэннасці. Мне здаецца, што такія праявы самарэкламы зусім непатрэбны і таму прагну, каб да канца кадэнцыі мае вялікія здымкі не паяўляліся ні ў „Ніве", ні ў „Беларускіх календарах". Функцыя старшыні дае вельмі многа магчымасцей паказацца людзям. Нагодай могуць быць фэстыны, урачыстасці, святы, сходы, спатканні — усюды старшыня мае магчымасць выступіць, прамовіць і паказаць сябе народу. А раскідацца здымкамі не трэба. У гэтым сэнсе вельмі мне падабаецца практыка кіраўнікоў нашай дзяржавы, якія ўжо больш за 15 гадоў сваіх партрэтаў не дазваляюць вешаць на сцены і несці ў часе першамайскіх парадаў. Лепш знайсці месца ў народнай памяці, чым на паперы.

Вяртаючыся да мінулага, хачу сказаць, што сярод былых

(Працяг на стар. 7)

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 335

У апошніх радках свае кнігі „Беларусь, Беларусь“ Сакрат Яновіч кажа, што ён „хацеў у ёй гаварыць пра тое, пра што мы не думаем, а думаць павінны, і пра тое, чаго не ведаем, а пра што трэба ведаць, а таксама пра тое, як далёкае бывае нам блізкім...“ І з многіх спраў, якіх могуць датычыцца гэтыя словы, аўтар засяродзіўся на разважаннях над суадносінамі паміж Беларуссю, беларусамі і беларускасцю і заходнім суседам — Польшчай, палякамі і польскасцю ды ў значна меншым памеры — з усходнім — з Расіяй, рускімі і рускасцю. Таму і кніга выйшла якраз пра тое, што найболей баліць кожнага светлага беларуса, які ўсвядоміўшы сваю нацыянальнасць і ўпэўніўшыся ў сваёй беларускасці, спрабуе ставіць свой народ, яго гісторыю, мову і культуру ўровень з суседнімі народамі. Аднак гэтае натуральнае ў іншых рэгіёнах свету імкненне часта сустракаецца тут, у цэнтры Еўропы, са зласлівымі насмешкамі і з заядлай варожасцю не толькі сярод шматлікіх прадстаўнікоў суседніх народаў, але і ў многіх сваіх жа суродзічаў, якія яшчэ не прачнуліся да нацыянальнага жыцця або дзеля спакою ды штодзённай выгады самі заплявалі і затапталі сваю нацыянальную годнасць. Вядома, нішто ў свеце не паўстае з нічога, таксама і на тое, каб беларусы, як заўважае С. Яновіч, сталі „самым зацкаваным народам Еўропы“ шчыра і настойліва папрацавалі не малыя сілы і не адно стагоддзе. Аўтар кнігі не ставіць перад сабою задання зрабіць паслядоўны і падрабязны агляд гэтага трагічнага працэсу, правесці са скальпелем у руцэ вівісекцыю спробаў паглынуць наш народ вялікадзяржаўнымі і шавіністычнымі сіламі, якія прыходзілі зблізку і здалёку. Гэтых злых моцаў у звыштысячагадовым мінулым беларусаў было занадта многа, бо „вяргаў Беларусь кожны, каму толькі захацелася падняць нагу (асабліва ў падкаваным боце)“, — заўважае С. Яновіч і не спрабуе супрацьставіцца „злу насіллем“. Затое ён з разважлівасцю і тактоўнасцю чалавека непарушна ўпэўненага ў сваёй праваце намагаецца паказаць, якімі нязмернымі інтэлектуальнымі каштоўнасцямі ўзаемна абмяняліся польскі і беларускі народы за сваё доўгавечнае суседства. „Польскае і беларускае мысленне перакрыжоўваюцца. Адно апладатварае другое“, — падкрэслівае аўтар і водзіць чытача па найважнейшых, вузлавых гістарычных фактах польска-беларускіх узаемаадносін. А яны складаюцца не толькі з узаемных пахвал ды далікатнасцей, але і з горкіх нараканняў ды з цяжкіх закідаў і прэтэнзій.

Пачынаем мы гэтую дзівосную вандроўку па неасветленых закутках мінуўшчыны і малавядомых сцежках сучаснасці разам з аўтарам і яго жыццёвай спадарожніцай у сталіцы польскіх зімовых курортаў і адразу натыкаемся на сляды Алаізы Пашкевіч-Цёткі, якая пад Гевонтам шукала і знайшла ратунак ад смяротнай хваробы, і Івана Луцкевіча, якому гэтак не пашанцавала і лёс наканаваў спачыць навечна ў закапянскай зямлі. Гэта змагары за Новую Беларусь, якая явілася з забыцця ў пачатку нашага стагоддзя. А некалькімі радкамі далей мы ўжо ў спрадвечным Кракаве блукаем па вузенькіх вулачках, дзе яшчэ чуваць крокі двух волатаў беларускага Рэнесанса — Францішка Скарыны і Міколы Гусоўскага, якіх творчыя здзяйсненні задакументавалі, што Старая Беларусь была Еўропай і стварала разам з іншымі еўрапейскімі народамі Залаты век. І гэтак па 1000 гадах нашай гісторыі і амаль па ўсім еўрапейскім кантыненце, але ўвесь час пад праменістай ідэяй Беларусі — праз усю кнігу.

Змест кнігі немагчыма пераказаць перш за ўсё таму, што безліч прыгаданых у ёй фактаў і выказаных думак і спасцярог скандэнсавана да граніц магчымага. Гэта ж вольная гутарка складзеная з мноства экскурсаў у мінулае і сучаснае, са спасылкай на асабістыя аўтарскія ўражанні і перажыванні. Пры тым С. Яновіч па-майстэрску пакарыстаўся гэтай надта ж папулярнай у беларускім пісьменстве формай выказвання — сярмяжная старэча-гутарка пад яго пяром закрасавала ўсімі прывабнасцямі сучаснай літаратурнай элегантнасці. Пры тым напісана яна дасканалай польскай мовай, якой днём з агнём шукаць сярод „прадукцыі“ многіх сённяшніх польскіх пісьменнікаў. „Беларусь, Беларусь“ С. Яновіча — гэта выдатны ўрок якраз усім тым, хто спрабуе даказваць, што ў беларускім асяроддзі няма эрудытаў і творцаў з высокай мастацкай культурай **польскага** слова.

Ці няма ў ёй хібаў і недахопаў? А які ж аўтар змог іх! Не адолеў усіх і С. Яновіч. Здаецца, кніга скарыстала б на тым, калі б аўтар замест захліствацца пералікам, у якія то краіны заходнія ды ўсходнія колькі разоў ён ездзіў і з кім вялікім су-

(Працяг на стар. 5)

Сакрат Яновіч. Фота Р. Сухаверскага.

ЖЫВІЦА

Яраславу Гайду

многа агню
сыплецца іскрамі
божымі
над вяршалінамі дрэў
распятых пад нашым небам

прыляж да зямлі:
як дыхае
грудзьмі паўнаводнымі
як мякка песціць
нашы вочы далоні

ад нашых вуснаў
паветра плыве
да хмар
цішэй:
гоману нашых дзядоў
адбітае рэха
у паветры дрыжыць

жменю слязы
ад горкай кары
дало мне
вішнёвае дрэва —
словы пякуць
ад жывіцы
жыцця

так баліць
нам скарпіёнам
у белым полымі
у чыстым агні

Міра Лукша

ХОЦЬ ТЫ ЯМУ Ў МОРДУ ДАЙ!

Наш пісьменнік і адданы беларус — Сакрат Яновіч і ў гэты раз напісаў прыгожае ды па-жыццёваму сапраўднае апавяданне „Бацькаў дом“. Мы, як тыя людзі, якія сяк-так здольныя смакаваць літаратуру, ведаем: мастацкі твор, каб ён быў і прыгожы і дасканалы, і каб падабаўся чытачам, мусіць быць крыху выдуманым, але так, каб гэтая выдумка аўтара праўдаю жыцця пахла. Каб гэтая выдумка асноўвала праўду пра чалавека і яго лёс, бо ж літаратурны твор тым і адрозніваецца ад газетнага артыкула, што ў ім кожны факт мае глыбейшы сэнс, указвае на нейкую праўду пра чалавека. Твор, у якім больш фантазіі для самое фантазіі, лічу я пустым, непатрэбнай дуратою. У нашага Яновіча няма чагосьці такога.

У яго мініяцюрах ды апавяданнях усё абапіраецца на саліднай праўдзе жыцця, праўдзіва ён піша, дасканала, і слушна! Як хаця б у тым „Бацькавым доме“. Чытаеш і думаеш: сапраўды трэба напрацавацца, каб да нечага ў жыцці дайсці. І што найважнейшае ў ім — трэба ўтрымаць бацькаўшчыну, бацькаўскі дом гэты, каб спадчына наша не перайшла ў каршуновыя рукі! Будуць няўдачы, будзе гаротна, але трэба праз усё тое прайсці, каб захаваць працяг пакаленняў. Бацькаў дом — гэта метафара, гэта размова пра наш беларускі лёс і пра нашы адносіны да гэтага лёсу. Бацькі нашы няшмат нам пакінулі, больш яны не маглі, зрабілі, што далі рады, і нашым гэта абавязкам іхніх паслядоўнікаў узбагаціць спадчыну бацькавую, каб было што перадаць дзецям ды ўнукам. Народ, які парывае са сваёй спадчынай, такі народ і сам прападае, робіцца спажываю для іншых.

Чытаючы „Бацькаў дом“, бачыш перш перыпетыі героя апавядання: як ён намагаецца дарабіць недаробленае бацькамі, пераўтварыць хату ў прыгожы будынак з выгодамі, у такі, у якім хочацца жыць, быць яго жыхарам. Ці гэта грэх жыць чыста і прыгожа? Ці гэта кепска, што сядзіба абгароджана акуратным плотам, а на падворышчы няма балагану ды ўсякага гною? Добраўпарадкаванне ды разбудова бацькавага дома адбываецца з энергіяй ды гэтую энергію штораз гасяць — як не бюракраты, якім заўсёды не на руку парадак, то няўмекі-майстры, якія найлепей умеюць якраз даводзіць чалавека да растратніцтва, выманocc ад яго пабольш грошай за абы-якую работу. Яны робяць так: чым даражэй, тым горш! І як тут быць сумленнаму чалавеку?

З сумленных у нас смяюцца. У „Бацькавым доме“, відаць, плацілі майстрам залатоўкамі, а гэта яшчэ адна прычына, каб зрабіць работу нікудышняй. Вось каб доларамі плаціць майстрам ды хабары тымі „зялёнымі“ даваць урадрнікам, дык інакш за-

(Працяг на стар. 4)

(Працяг са стар. 3)

АДГАЛОСКІ

хадзілі б і забегалі б усе яны каля таго бацькавага дома. Яны перад ім на каленях сталі б, ногі гаспадару абмывалі б і ваду з іх пілі б ад удзячнасці! Да таго ўжо дайшло, як сам я тое няраз бачу, што грошы сваёй дзяржавы бяруць, бы з ласкі якое... Давай ім амерыканскія, во! А што грошы? Грошы — гэта толькі ўмоўная вартасць працы. І як доўга наша праца будзе нікудышняй, так доўга і грошы нашы будуць, як макулатура якая. За амерыканскімі грашыма мала не пазабіваюцца людзі, бо і амерыканскі тавар добры, добрай якасці, не барахлеча. Але амерыканцы працуюць, яны напраўду працуюць, у іх няма ліпы і цваніцтва, і калі чаго нам трэба вучыцца ад іх, дык гэта працы. А мы як працуем? Усё зіркаем, каб выкруціцца неяк ад працы, і каб хто іншы за нас парабіў усенька. Як той гідраўлік у „Бацькавым доме“, які мала што зрабіў сваё з рук вон, то яшчэ і пачаў палохаць, што ў суд падасць, калі не даплаціць яму. Зараза, хоць ты яму ў морду дай!

Так працуючы, мы ўсё беднымі будзем.

М. Панфілюк

ЦІ НАПЭЎНА АБОЕ РАБОЕ?

Чытаючы артыкул Хведара Хлябіча „Абое рабое“ я спачатку смяялася, а потым падумала, што аўтар задумаў правучыць мяне, ды зрабіў ён тое няўдала.

Няхай муж не ўстае да дзіцяці, калі жонка корміць малое, але калі не корміць, дык трэба, каб дапамагаў ёй, не валіў усіх клопатаў на яе рукі. А калі гаварыць пра тую „вынаходлівасць“ дзеда Паўла, дык гэта чыстай вады ідыятызм, з якога невядома, ці смяяцца ці плакаць трэба. Бо смяяцца з чужое дурнаты — гэта, таксама, дурната.

Жанчыны даюць рады рабіць мужчынскую работу, што паказаў хаця б ваенны той час, калі мужоў пабралі на фронт, а бабам мус быў і араць і сеяць, і малаціць, і дзетак гадаваць, і дроваў на зіму прыдбаць. Загадкаю здаецца мне тое, чаму столькі мужчын не дае рады з, так званай, бабскай работаю; ёсць і такія, якія і есці самі не ўмеюць узяць сабе з пліты (галодны сядзіць дома, жонкі чакаючы, каб прыйшла і падсунула яму талерку са стравай пад нос, хлеба ўрэзала). Хачу зазначыць, што жаночая работа — гэта справа цярплівасці перш наперш, а ў мужчын цярплівасць, як нейкі дэфіцытны тавар, мала яе ў іх або і зусім няма.

Паглядзіце калі, Хлябіч, і на гарадскую жанчыну, паглядзіце, як яна вяртаецца з работы, а як вяртаецца яе муж. Яна — з торбамі ў абедзвюх руках, а ён — з газетаю, а то і без газеты, з рукамі ў кішэнях. Пра што гэта сведчыць, га? Жанчына прыходзіць у кватэру і бярэцца абед рабіць, а муж, думаеце, робіць што, можа прыбірае ён пылесосам? Ага, рыхтык ён табе пры-

(Працяг на стар. 6)

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Стары Беласток, вуліца Грунвальдская. Мал. Уладзіслава Петрука.

(Працяг са стар. 1)

У ПАЎЛАХ ПАЧАЛОСЯ АДРАДЖЭННЕ

раман Васіля Быкава „Кар'ер“ Запрапанаваў яго пачытаць і паўлаўцам. Раман усім спадабаўся. Там ёсць частка амаль з гатовымі дыялагамі. Падзеі адбываюцца ў 1941 г., у першыя дні вайны. Мне здалося яно вельмі сцэнічным. Такое магло здарыцца і пад Заблудавам і амаль у кожнай беларускай мясцовасці на Беласточчыне. Пра гэта я расказаў у Паўлах і мы прыйшлі разам да вываду, што варта паспрабаваць перанесці гэта на сцэну. Давялося апрацоўваць сцэнарый. Выбралі адзін аспект: змаганне розных людзей за тое, каб застацца сабой. Распісаў я сцэнарый на ролі, аказалася іх аж 14 у „Было гэта ў 1941 годзе“.

— Так будзе называцца п'еса?

— Так будзе называцца — *„Было гэта ў 1941 годзе“, драма ў трох карцінах на аснове аповесці „Кар'ер“ Васіля Быкава.* Я захаваў усе быкаўскія дыялогі даслоўна, у некаторых толькі месцах мы іх наблізілі да нашых умоў, напрыклад, у Быкава: у „Сырамякаўскім лесе“, а паўлаўцы змянілі на свой — „Вялікі лес“.

У працу з паўлаўскім новым тэкстам уключылася паэтэса Надзя Артымовіч, якая, пагледзеўшы на здольнасці гэтых людзей, фактычна стала рэжысёрам новай пастаноўкі.

— Як людзі аднесліся да свайго новага задання?

— Яны гэтым жылі і жывуць наштодзень. Самі працавалі над ролямі. Старэйшыя, вопытныя памагалі маладым.

І хацелі людзі ў Паўлах як найхутчэй самі сябе пабачыць на сцэне. Таму рашылі выступіць з п'есай „Было гэта ў 1941 годзе“ ў сваёй вёсцы. Пра гэта прасілі іх і аднавяскоўцы. Усе рэквізіты, патрэбныя для п'есы, падрыхтавалі яны самі: мундзіры, лекарскія інструменты, шавецкія прылады і іншае. На запусты выступілі ў вясковым клубе перад сваёй публікай, якая прыняла іх вельмі добра.

З гэтай п'есай і яшчэ з камедыяй Сакрата Яновіча „Сто хвароб на аднаго“ калектыў выступіць на аглядзе тэатральных калектываў у Беластоку.

— Чаму яшчэ і камедыя?

— Проста не хапіла ўсім ахвотным роляў, — адказвае Я. Мордань. — Асабліва жанчыны хацелі яшчэ нешта паказаць. У камедыі С. Яновіча якраз выступае 4 жанчыны. Хачу яшчэ дадаць, што з ахвотнымі ў Паўлах можна было б паставіць яшчэ адну п'есу.

У Паўлах назіраецца вялікае заангажаванне людзей у працу на беларускай сцэне. Найбольш сэрца ўклала Ніна Філіпюк, якая выступала і даўней. Яна найбольшы тут арганізатар. Выступаюць цэлыя сем'і, мужы з жонкамі: Лідзія і Васіль Андраюкі, Надзя і Аляксандр Раманюкі, Анна і Віктар Мартынюкі, Вера і Мікалай Харытанюкі. Новыя людзі ў паўлаўскім тэатры — гэта Аляксей Філіпюк, Яўгенія Раманюк, Ірына Мароз. Адчуваецца, што з маленства людзі ў Паўлах насябравалі з жывым беларускім літаратурным словам. Напрыклад, цікавы факт: калі ў клубе адбываліся рэпетыцыі, якраз у той час па тэлебачанню ішоў „Эдэн“. Але ніхто не заставаўся на фільм, усе самадзейнікі прыходзілі на рэпетыцыю. „Ат, — казалі пра фільм, — то казка“.

Вельмі добрае ў паўлаўцаў беларускае вымаўленне. Яны, зрэшты, лічаць гэтую мову сваёй натуральнай, толькі літаратурнай, мовай.

Члены калектыву — гэта лепшыя гаспадары ў вёсцы.

Вера Валкавыцкая

З рэпарцёрскіх ЗАПІСАК

Канчаўся месяц сакавік. У краіне шумела ад чутак пра чарговае павышэнне цэнаў, таксама ўрадавых, гарантаваных высокім аўтарытэтам. Да вячэрніх паведамленняў у суботу яшчэ афіцыйна ніхто аб нічым, нібыта, не ведаў.

У гэтую пятніцу давялося мне пабываць у Бельску-Падляшскім. Рашыў я пагледзець, як людзі рэагуюць на чуткі пра павышэнне цэн. У першую чаргу цікавіў мяне сялянскі сектар. Накіраваўся я ў Цэнтралю насенную і на гээсаўскую базу. Абедзве гэтыя ўстановы абсталяваліся ў Бельску па-суседску.

На прасторным панадворку Цэнтралі насеннай вялікага руху не было відаць. Усяго некалькі трактараў з прычэпамі чакала на загрузку нейкіх тавараў. Ніхто нікога не падганяў, ніхто не спяшаўся.

— Практычна беручы, — паясніў мне дырэктар Ян Сельвясюк, — мы ўжо закончылі пастаўку яравога насення.

Ян Сельвясюк у бельскім аддзяленні Беластоцкай цэнтралі насеннай працуе ўжо амаль 20 гадоў, палова гэтага яго працоўнага стажу прыпадае яму на дырэктарскую пасаду.

— Ведаеце, што, — сцвярджае гэты сімпатычны і добразычлівы чалавек, — часта чуецца нараканне, што вёскі нашы пусцеюць, што людзі з іх уцякаюць. А я вось з аптымізмам гляджу на перспектывы нашага земляробства. Аснову для гэтага дае мне павышанае зацікаўленне адборным і даволі дарагім пасяўным матэрыялам. У гэтым годзе прадалі мы сялянам каля дзвюх тысяч тон кваліфікаванага насення. Адной толькі яравай пшаніцы пайшло да сялян аж 150 тон. Гэта ў 2-3 разы больш, чымсьці ў папярэднім годзе, не параўноўваючы, зразумела, з даўнейшым часам. І, што цікава, сяляне найчасцей просяць аб навейшы, найбольш вартасны гатунак пшаніцы, якая называецца „Кадэт“. Гарантуе яна плён на ўзроўні сарака цэнтнераў з кожнага гектара, вядома, пры дбайнай апрацоўцы зямлі і прымяненні адпаведнай агратэхнікі.

Гаварылі мы яшчэ і пра бульбу. Гэта ж, як не глядзець, — другі хлеб беларускага селяніна.

З мінулагодняга ўраджаю бельскае аддзяленне Беластоцкай цэнтралі насеннай скупіла ад сялян каля 11 тысяч тон высакаякаснай бульбы. У першую чаргу з раней закантрактаваных плантацый.

— Бульбай гандлявалі мы з многімі краінамі, — адзначае дырэктар. — Пастаўлялі яе ў Савецкі Саюз, Балгарыю, Румынію і Чэхаславакію.

Я пацікавіўся раннімі сартамі бульбы. Дырэктар Ян Сельвясюк прапанаваў звярнуць увагу на „Ірыс“, „Фрэзію“, „Далію“ і „Ясьмін“.

ЖЫЦЦЁ ПРАЖЫЦЬ — НЕ ПОЛЕ ПЕРАЙСЦІ

1 Мая! Многа чырвані ўсюды. Гэтак цяпер. Але была і другая Польшча, калі за вывешванне чырвоных сцягоў моцна каралі.

— Аднак мы тады таксама святкавалі, рыхтаваліся да гэтага Свята, — сцвярджае былы член КПЗБ Аляксандр Лушчынскі. — У нас нелегальна адбываліся сходы і выступленні на іх мясцовых, часта і раённых ды акружных дзеячоў, якія натхнялі да дзеяння.

А. Лушчынскі ўступіў у рады КПЗБ у 1933 годзе. На працягу 4 год, гэта значыць, пакуль не былі распушчаны КПП і КПЗБ у 1937 годзе, яго праследвала паліцыя, клікала на допыты.

Пры Савецкай уладзе ў гадах 1939-41 А. Лушчынскі быў вядомым дзеячом у Дыдулях. У яго вёсцы ўсе былыя члены КПЗБ уступілі ў калгас. Неспадзявана навалілася нямецкая акупацыя, пачаліся расстрэлы мірнага насельніцтва, вываз моладзі ў Германію. Дыдуляне, у тым і А. Лушчынскі, спрыялі савецкім партызанам.

І, урэшце, дачакаліся вызвалення з-пад нямецкай акупацыі. З энтузіязмам прынялі дыдуляне, так як усе беларусы Беласточчыны, ідэі Ліпнёвага маніфесту ПКВН, якія сталіся палітычнай праграмай прыхільнікаў народнай улады. Адразу ў той час распачала сваю арганізатарскую дзейнасць і Польская рабочая партыя (ППР), якая знайшла падтрымку ў былых членаў КПЗБ. У 1945 годзе А. Лушчынскі ўступае ў яе рады, уступаюць і іншыя дыдуляне. Яго выбіраюць сакратаром пярвічнай арганізацыі.

Гэта быў 1945 год, і зноў з гэтага года пачалі свабодна і ўрачыста святкаваць 1-е Мая, а пасля праз тыдзень прыйшла вялікая радасць — капітуляцыя нямецкай арміі і заканчэнне вайны. Здавалася, што наступіў канец гаротным часам, што распачнецца мірнае, спакойнае залечванне ваенных ранаў. На жаль, так не сталася. Маладую народную ўладу і яе арганізатараў пачалі знішчаць банды рэакцыйнага падполля, сталі нападаць на вёскі і знішчаць прыхільнікаў народнай улады, членаў ППР, ЗВМ, актывістаў, міліцыянераў. На Беласточчыне банды, ведаючы пра падтрымку народнай улады беларусамі, сталі нападаць на вёскі з беларускім насельніцтвам, страляць людзей і паліць іх сялібы. Так было ў Вульцы Выганоўскай, Занях, Шпаках, Малешах, Канцавізне, Завыках, Залешанах і іншых.

Партыйная арганізацыя ў Дыдулях вырашыла тады арганізаваць самаабарону, атрымала зброю. Яна стала пагрозай для бандаў.

— Да 1950 года не было ў нас спакою — заўважае А. Лушчынскі. — Безупынна мы вымушаны былі быць напагатове да самаабароны і многія ночы не спалі, вартавалі. І нягледзячы на ўсе цяжкасці партыйная арганізацыя ў Дыдулях праяўляла актыўнасць у грамадскім жыцці.

У 1950 годзе А. Лушчынскага накіроўваюць у партыйную школу ў Дайлідах. Пасля яе ён стаў працаваць сакратаром гміннага камітэта ПАРП у Кляшчэлях. Надалей ад яго арганізатарскіх здольнасцей залежала ў многім актыўнасць партыйных арганізацый у гміне.

Здольныя партыйныя кадры былі вельмі патрэбны ў павятовым камітэце ПАРП. (Тады ў склад Бельскага павета ўваходзілі пазнейшыя паветы Сямяціцкі і Гайнаўскі). А. Лушчынскаму даручылі работу інструктара сельскагаспадарчага аддзела КП ПАРП. Быў гэта перыяд арганізавання сельскагаспадарчых кааператываў, якіх у былым Бельскім павеце было вельмі многа. А. Лушчынскі свята верыў у тое, што калектыўнае гаспадаранне — гэта будучыня нашай сельскай гаспадаркі, што аднаасобніцкая гаспадарка не мае перспектываў. І з цэлай адданасцю, згодна з тадышняй лініяй партыі, працаваў над ажыццяўленнем калектывізацыі. А калі ў 1956 годзе кааператывы сталі распадацца, цяжка перажыў ён тое.

Але ўжо ў 1956 годзе А. Лушчынскі на новай пасадзе, узначальвае Грамадскую раду нарадовую ў Маскаўцах, а пазней (з 1962 па 1966 год) у Грыгораўцах. Праца ў найніжэйшых адміністрацыйных звеннях — найцяжэйшая, бо звязаная непасрэдна з усімі праблемамі сялян. Вырашэнне розных спраў неаднойчы вельмі складанае і цяжкае. Аднак калі ў чалавеку многа чалавечнасці, калі людзі бачаць, што ў мясцовага начальніка ёсць жаданне дапамагчы ці ўладзіць нейкую справу, і калі гэта нават не ўдасца яму, не крыўдзяцца, адносяцца з пашанаю да яго.

А. Лушчынскі ў 60 гадоў жыцця вярнуўся зноў на сваю гаспадарку ў Дыдулях і на працягу яшчэ 6 гадоў абрабляў яе, сумленна выконваў ускладзеныя на сялян абавязкі. Дапамагала яму ў гэтым яго працавітая жонка Марыя, а таксама трое самастойных ужо і сямейных іхніх дзяцей.

Цяпер А. Лушчынскаму 81 год, яго жонцы 77. Яны яшчэ параўнальна да сваіх гадоў адчуваюць сябе нядрэнна. Дагляда-

(Працяг на стар. 7)

(Працяг са стар. 3)

БЕЛАРУСЬ — БОЛЬ І НАДЗЕЯ

стракаўся, што і дзе еў, як яму спалася і што ў снах явілася, змясціў болей канкрэтных і сціслых звестак пра асобы і падзеі з гісторыі польска-беларускіх суадносін. Таксама не надта прыемнае ўражанне робіць даволі няскромнае выпучванне аўтарам свае асобы ды натужлівае ўцягванне яе на высокі педэстал. Але хто з нас не грэшны?..

•

Гэтую невялічкую (190 старонак), танную (усяго 90 злотых) і сціплую (на жалобнай чорнай вокладцы яснее цнатлівай беллю падвойнае „Беларусь") не толькі варта, але і неабходна мець пры сабе заўсёды. Перш за ўсё, каб лепш спазнаць мінулае свайго, беларускага, і суседняга, польскага народаў і каб разам з аўтарам наракаць на свой лёс, што пусціў нас у свет беларусамі, і адначасова дзякаваць таму ж лёсу і ганарыцца тым, што мы — беларусы. Бо цяжка не згадзіцца са спасцярогамі С. Яновіча, што „беларускае нацыянальнае жыццё па сённяшні дзень імкнецца да поўнага здзяйснення, і хто ведае, ці ў гэтай нястачы не крыюцца яго непрыкметныя шанцы на выдатнае, зацятае трыванне, патаемны зарад моцы".

Мікола Гайдук

*) Janowicz Sokrat, Białoruś, Białorus, Iskry, W-wa, 1987, c. 90 zł.

ПАПРАЎКА

У артыкул В. Валкавыцкай „Школьны беларускі тэатр" („Ніва" № 17 (1615) ад 26 красавіка г.г.) закралася тэхнічная памылка. Павінна быць:

„Райск, гм. Бельск, драматызаваны тэатр, выступіў з п'есай „Першыя крокі самастойнасці", мастацкі кіраўнік — **Людміла Паўлік.**

Пашкоўшчына, гм. Орля, драматычны тэатр, выступіў з пастаноўкай п'есы „Старыя", мастацкі кіраўнік — **Ян Добаш".**

Апрача гэтага ўдакладняем, што Чыжы выступілі з п'есай „Праведалі", мастацкі кіраўнік — **Зінаіда Хмель.**

Перапрашаем

— З усіх гэтых сартоў я асабіста, — адзначыў дырэктар, — найбольш паважаю „Ірыс". Сорт ужо выпрабаваны, вельмі ранні і дае вельмі смачныя, беленькія бульбіны, якія лёгка разварваюцца.

За адзін цэнтнер „Ірыса" Цэнтраля насенная патрабавала ад сялян каля дзвюх тысяч злотых. Такім чынам мы зноў дакрануліся да цэнаў. Аказваецца, што цэны на пасяўныя матэрыялы былі б на многа вышэйшыя, калі б не ахоўная палітыка ўрада. Да кожнага цэнтнера, напрыклад, той-жа пшаніцы „Кадэт" дзяржава дакладае па 500 злотых. Можна спрачацца: добра гэта ці дрэнна?

— Вось збіраюся я на дзесяцідзённую экскурсію ў Федэратыўную Рэспубліку Германіі, — нібы жартам, нівы ўсур'ёз сказаў дырэктар. — Дык там пацікаўлюся, як капіталісты вырашаюць у сябе праблемы цэнаў на адборачны пасяўны матэрыял.

— Дык дамаўляймася на паўторную сустрэчу з вамі пасля вяртання з гэтай замежнай паездкі.

Я. Сельвясюк ахвотна згадзіўся на маю прапанову, а я пажадаў яму прыемных уражанняў ды накіраваўся да яго суседзяў, у бельскую базу Саюза гмінных спулдзельняў „Сялянскай самапомачы". З галавы, аднак, не паспела яшчэ выветрыцца „бульбяная праблема", і тут упершыню звярнуў я ўвагу на бульбяны цэннік. ГС аб'яўляў сялянам, што прымае кожную колькасць бульбы, але толькі раней кантрактаваную і толькі па 800 зл. за цэнтнер. Праўда, да асноўнай цаны ГС абяцаў даплаціць яшчэ па 100 зл. да кожнага цэнтнера за бульбу „прафераваную" і яшчэ па 60 зл. за падвоз і разгрузку. Разам выходзіць няпоўныя 1000 зл. Памятаю, што падобная цана трымалася на бульбу больш-менш пяць гадоў таму назад.

Крыху далей знаходзіўся склад будаўнічых матэрыялаў, загружаны рознай сталяркай, паркетам і кафлямі. Пакупнікоў зусім мала. Цэны дагаворачныя. За ашклёнае акно патрабуюць амаль 20 тысяч злотых! Прынамсі 2 тоны бульбы. Дзверы — два кавалкі цвёрдай тонкай пільсні прыбітай да драўлянай рамы і памаляванай белай фарбай — 6.200 злотых! Памятаю, што такія ж дзверы ў 1979 годзе купляў я па 800 зл.

Найбольшы, аднак, рух наглядаўся на вугальным складзе. Вугалю было многа, удосталь, а людзей — яшчэ болей. Трактары і фурманкі збіліся ў адзін шчыльны натоўп. Нейкім патаемным шляхам людзі пранюхалі, што цана на вугаль крута пойдзе ўверх. Кожны селянін стараўся рэалізаваць сваю долю. Толькі ўжо шмат пазней было аб'яўлена, што тэрмін гэтага продажу працягваецца да 10 красавіка.

Заглянуў я яшчэ ў склад з мінеральнымі ўгнаеннямі. Людзей там застаў малавата і ўгнаенняў таксама не замнога. Азотных дык і зусім не было ў продажы. З чым тады ў поле пасля такой доўгай і ліхой зімы?

З гэтым пытаннем я і пакінуў бельскую гэесаўскую базу. Па дарозе ў Беласток заехаў яшчэ ў павільён бельскага аддзялення „Польмазбыт" з запаснымі часткамі да аўтамабіляў і матацыклаў. Ужо больш за паўгода шукаю электрычнага рухавічка да помпы для апырсквання пярэдняй шыбы аўтамабіля. Пад магазінам тоўпіліся людзі. На дзвярах было напісана, што адкрыты ён з 9 гадзіны раніцы. Глянуў я на гадзіннік. Яго стрэлкі паказвалі на абед, а ў гэтым магазіне не відаць было ні жывой душы і нідзе ніякага паведамлення, чаму ён закрыты. Нейкі болей асвядомлены чалавек сказаў мне, што адчыняць яго цераз гадзіну часу. Я, аднак, не чакаў. І без свайго электрарухавічка рашыў неяк дабрацца дамоў. А дома жонка на мяне:

— Дзе ж ты швэндаешся па вёсках? Не бачыш, што людзі валакуць муку, цукар, кашу, макарону, гарэлку... Пайшоў бы і ты пастаяць у чаргу! Я ўжо рук і ног не чую!

На жаль, не, паспеў я выручыць сваю жонку ў яе намаганнях, каб назапасіцца прадуктамі па „старой" цане. Прыйдзецца купляць па „новай". Маю надзею, што неяк прывыкнем да яе і незадоўга яна ў нашых вачах таксама „пастарэе".

Віктар Рудчык

(Працяг са стар. 4)

бярэ; крычыць, што есці яму хохацца!

Хлябіч падкрэслівае, што мужчына далікатнейшы за жанчыну. Ну, Хлябіч, гэта ўжо лішне вы сказанулі! А хто ж, як не мужчыны называюць жанчыну бабаю? Ці далікатна гэта гаварыць пра сваю жонку „мая баба", „баба"? Я ўжо не кажу пра сітуацыі, калі муж прыходзіць дахаты п'яны. І якія словы тады можна пачуць ад яго.

Хлябіч любіць фантастычны анекдот, усё роўна як кавалеры пра дзяўчат. Тая „псотка", пане Хлябіч, гэта ваша рагатлівая выдумка, праўда? Мужчыны любяць такія тэмы, любяць учыняць дзівачку з жанчыны або і наогул дурнюшку. Гэтак ад вякоў, але ж час пазбывацца нам дзевятнаццатага веку ў сваёй псіхіцы, бо ж і дваццаты зараз канчыцца, варта паспяшацца, каб хоць тых трынаццаць гадоў, што засталіся дваццатаму, пражыць як у дваццатым, не? Мужчыны, з каго вы смяецеся? Вы самі з сябе смяецеся! — сказаў бы вам Мікалай Гоголь, калі б устаў з магілы.

Я сама ад мужчыны замнога не спадзяюся. Ведаю, чаго ён варты. Але патрабую ад яго аднаго: пашаны да мяне, пашаны мужчын да жанчын. Гэтага патрабаваць, дык хіба залішне, га? Муж, які не шануе сваёй жонкі, не шануе ён і сябе, і ніхто такога не будзе шанаваць, і дзеці яго навырастаюць на такіх маральных калекаў у настроі штодзённага ганьбавання жонкі-маткі. Біць жонку гэта проста ненармальнасць! Гэта значыць: нічога не палепшыць, а пераўтварыць дом у пекла.

А пра разводы Хлябіч проста пляце, выбачайце за словы. Папершае, публікі на судах аб разводзе няма, бо гэта забаронена. Па-другое, для разводу даволі згоды на развод мужа і жонкі, нашто тут сведкі. Хлябіч, відаць, ніколі не быў на такіх судах, бо і як мог быць, калі сам не разводзіўся. Хто ж гэта яго пусціў бы на свой развод!?

І яшчэ адно: з дабра ніхто не разводзіцца.

Аўрора

ДОБРАЯ ВЕСТКА

У публікацыі „Васілёк беларускі" А. Анішэўская хвалююча ўспамінае пра жанчыну вялікай культуры і глыбокага розуму, якая да вайны закончыла Беларускую гімназію ў Вільні. З ёю яна сустракалася ў пачатку саракавых гадоў, гэта значыць, з Соняй Папальніцкай. Пра далейшы яе лёс Анішэўская нічога не ведае.

Я, прачытаўшы „Васілёк беларускі", здагадаўся, што магу паведаміць Анішэўскай пра далейшы лёс Соні Папальніцкай, я яе асабіста ведаю. Жыве яна цяпер у Беларускай ССР, у Ваўкавыску, па вуліцы Паўднёвай, 72. Яна замужняя, але засталася пры сваім прозвішчы, у яе сын і дачка, ужо сямейныя таксама. Яна часта наведвае Беласток. У Беластоку на вуліцы Пястоўскай, 9, кват. 69, жыве яе пляменніца Анастасія Красуцкая.

Янка Стрышко

СЯБРЫНА

НЯХАЙ СКАЖУЦЬ ІНШЫЯ

Размова з Аляксандрам Карпюком

Міра: Олік, заўсёды прыемна

сустрэць сваяка, з такімі зялёнымі вачыма...

Аляксандр: Дзе ж яны зялёныя, дзяўчаты гавораць, што васільковыя!

М.: Сваяка па крыві і па месцы, да якога прылягло маё сэрца.

А.: Праўда, Гарадок побач з Валіламі. Я сам са Станцыі Валілы. Бацька са Страшава, а матуля з Раманава, усе нашыя людзі.

М.: А як жа ж яны пазнаёміліся?

А.: Ехалі абое на веласіпедах... І пасля бацька часценька праязджаў гэтыя 20 кіламетраў да Марысі. Нарадзілася старэйшая мая сястра, пасля я...

М.: А які ты сам? Можа не ведаеш гэтага, то я табе скажу праўду. Я адразу цябе заўважыла на першым курсе гісторыі нашага універсітэта, так ты адрозніваешся ад „натоўпу", ад масы. І тым большая мая радасць: аказалася, што нашы дзяды-прадзеды з таго ж Раманава, якое незадоўга знікне, мабыць, з карты Беласточчыны і свету...

А.: Што я аб сабе скажу? Няхай скажуць іншыя. А сам люблю акружацца людзьмі сумленнымі, добрымі, салідньмі, з якімі можна канкрэтна пагаварыць і канкрэтнае што зрабіць. Я хацеў бы вярнуцца працаваць у Валілы ці Гарадок, але там можа быць цяжка з работаю. Не ведаю, я пакуль што на гэтай гісторыі, а пасля — пабачым. Чалавек мусіць вяртацца на бацькаўшчыну. Калі не будзе там жыць, то мусіць там, хоць ад часу да часу, пабыць трохі. Напэўна, ты думаеш гэтак жа.

М.: Аб гэтым часта гаворыцца сярод беларускай моладзі.

А.: Аднак людзі не горнуцца да таго, што нашае, беларускае. Гэта старэйшыя цягнуць, і некалькі маладых. На з'ездзе беларускіх студэнтаў нас было многа, але мала да канкрэтнай работы. Як так далей будзе, то з культурай — цяжка.

М.: Ты цяпер у Радзе культуры беларускіх студэнтаў у Беластоку, у камісіі культуры Згуртавання польскіх студэнтаў, дэбютуеш у тэатры, які вядзе Янка Крупа... Хочаш многа змяніць. У якім свеце хацеў бы ты жыць?

Аляксандр: У гэтым, які ёсць. Яго не зменіш з дня на дзень.

Гутарыла **Міра Лукша**

(Працяг са стар. 1)

БЕЗ КНІЖАК ПАМРЭ КУЛЬТУРА

ты, гайнаўскіх амаль не было відаць (адна ці дзве асобы ўсяго адтуль). З Гайнаўскага беларускага ліцэя не прыехаў ніхто з настаўнікаў, не кажу ўжо, каб дырэктар Аляксандр Іванюк, але Васіль Сакоўскі, выкладчык беларускай мовы і літаратуры, мог быць, так як былі з Бельскага ліцэя — не толькі выкладчыца, але і сам дырэктар Аляксей Карпюк на працягу ўсяго фіналу конкурсу ў тым клубе карпеў каля сваіх выхаванцаў, паддаючы ім духу і адвагі. Прыгожа было глядзець, як бельскія настаўнікі дбаюць пра сваіх вучняў. Гэта ўжо свайго роду традыцыя Бельска, у адрозненне ад Гайнаўкі, у якой заўсёды халаднай на чалавечы пачуцці.

Конкурсная камісія на чале з Сакратам Яновічам, — а былі ў ёй і выдатная паэтэса Надзея Артымовіч, і беларускі перакладчык англійскага „Улісэса" Джойса, Янка Максімюк, — была суровай, без паблажак. І гэта вельмі слушна, беларускую літаратуру нельга трактаваць, як нешта горшае ад іншых, а мы так, на жаль, увыклі. Калі што беларускае робім, дык адразу давай нам ільготы, што і стварыла атмасферу малой павагі да ўсяго беларускага. А тое, што беларускае, не можа і аніяк не павінна быць „бы-якое, наадварот, павінна быць абавязкова па ўзроўні першага гатунку, толькі так робячы, даб'емся пашаны да сябе і аўтарытэту ў іншых нацыянальнасцяў. Хачу тут не пагадзіцца з Сакратам Яновічам, які, між іншым, сказаў, што ў нашых умовах займацца беларускім — гэта геройства. Магчыма, што я не зусім добра зразумела падтэкст яго словаў, аднак мушу сказаць наступнае: займацца беларускім — гэта проста наш святы абавязак перад Богам і людзьмі!

Чытацкія конкурсы трэба праводзіць штогод, так як конкурсы „Беларускай песні". А не толькі час ад часу, усё роўна як бы чытанне беларускай літаратуры было нечым менш важным, чымсьці спяванне беларускіх песняў. Наадварот, на папулярнасці беларускай кніжкі будзе грунтавацца наша нацыянальная будучыня, чытанне кніжак — гэта наогул падстава культуры. Песня, як ні кажы, другарадная ў гэтым тут сэнсе, песню можна спяваць нават і не вельмі разумеючы яе словы, аб чым лёгка пераканацца на прыкладзе тых спевакоў, якія спяваюць беларускія песні на сцэне, а ў жыцці і двух словаў па-беларуску не даюць рады закінуць да сябе. А кніжкі ты не прачытаеш, не разумеючы або не хочучы разумець яе мовы. Праўда гэта элементарная, але мы і да яе яшчэ ўсё даходзім (чаму столькі ўжо гадоў зачынена на ўсе замкі бібліятэка ў ГП БГКТ? — пытаю я).

Мой гэты голас прашу трактаваць як рэфлексію ў сувязі з конкурсам, рэфлексію, якая павінна ўзбагаціць будучую формулу гэтага мерапрыемства, куды важнейшага, чымсьці нам цяпер здаецца. А пакуль што — несправядлівы ён.

Аўрора

Разам з паступовым далучэннем да Вялікага княства Літоўскага ўсё новых тэрыторый вялікія князі ўскладалі на сябе цяжкую і адказную ролю „збіральнікаў" усходнеславянскіх земель. У гэтым працэсе важнае месца займалі рэлігійныя справы, іх вырашэнне ў дзяржаўным жыцці.

Ад свайго зараньку Вялікае княства Літоўскае фармавалася як дзяржава з некалькімі веравызнаннямі. Пачынаючы з Палачыны і Смаленшчыны на поўначы і ўсходзе ды канчаючы Тураўшчынай і Берасцейшчынай на поўдні і захадзе — усю гэтую аграмадную прастору насяляла праваслаўнае насельніцтва крывіцкага, дрыгавіцкага і радзіміцкага паходжання. Гэтая тэрыторыя і яе насельнікі склалі аснову дзяржавы. Толькі на паўночна-заходняй ускраіне Вялікага княства жылі невялікія па колькасці аўтэнтычныя літоўцы-летувісы і жмудзіны, а сярод іх туліліся рэшткі ўцёкшых ад пагрому крыжакамі ды польска-вальнскімі дружынамі яцвягаў. Летувісы, жмудзіны і яцвягі захоўвалі свае старадаўнія язычаскія вераванні. З Мазоўша, Рыгі, заходніх краін прыбывалі нешматлікія каталікі.

Дзяржаўныя дзеячы Вялікага княства дасканала разумелі выдатную ролю праваслаўнай царквы ва ўмацаванні дзяржавы, гуртаванні грамадства, яго ўстойлівасці, развіцці культуры. Разам з ростам магутнасці і аўтарытэту княства ўзнікала неабходнасць стварэння ў ім незалежнай ад іншых дзяржаў свае Праваслаўнай мітраполіі. Пра тое асабліва актыўна клапаціўся ўрад вялікага князя Віценя (1295-1315). Аднак, як мяркуюць гісторыкі, заўчасная смерць гэтага князя не дазволіла завяршыць гэтую справу.

Аднак за гэта, як за першапланавае заданне, узяўся яго пераемнік, князь Гедымін і ў 1317 годзе Вялікае княства ўжо мела сваю мітраполію. Першым, вядомым нам, мітрапалітам быў Феафіл, мабыць, грэк па паходжанню. Захаваліся дакументы, што ён удзельнічаў у працах Канстанцінапольскага сабора ў 1327 і 1329 г.г. Рэзідэнцыя яго знаходзілася ў сталіцы дзяржавы — горадзе Навагрудку, а мітрапалічай кафедрай стаў сабор Барыса і Глеба.

Неабходна адзначыць, што не толькі палітычныя абумоўленасці паклікалі да жыцця Навагрудскую праваслаўную мітраполію. У Вялікім княстве царк-

Аглая Артысевіч — наш гонар!

Я даведаўся, што ў Бельску жыве Аглая Артысевіч, таленавітая мастачка, якая калісьці закончыла Варшаўскую акадэмію мастацтваў. Я рашыў наведаць яе (жыве яна па вул. Навоткі).

Нарадзілася яна ў Варшаве, дзе жылі тады яе бацькі. Калі пачалася вайна, — вярнуліся ў родны кут, у Бельск. Варочаліся пешкі, два тыдні ішлі, пазбягаючы вялікіх дарог, якія бамбілі нямецкія самалёты і біла артылерыя. Пасля вайны Аглая пайшла ў беларускую школу, якой дырэктарам быў незабыўны Яраслаў Кастыцэвіч. У варшаўскую акадэмію паступіла Аглая Артысевіч у 1951 годзе і закончыла яе вельмі добра ў 1957 г. Талент маладой мастачкі выяўляўся ў маляванні пейзажаў яшчэ ў ліцэйскія гады, чым звярнула яна на сябе ўвагу сваіх бельскіх настаўнікаў. А пасля заканчэння акадэміі зацікавілася маляваннем партрэтаў. З Варшавы вярнулася ў свой Бельск, на бацькаўшчыну. Трохі пабыла ў Беластоку, працавала ілюстратарам у рэдакцыі „Нівы", потым у Беластоцкім доме культуры, у якім супрацоўнічала з вядомым тады мастаком Аляксандрам Вэльсам.

Жыццё так пакіравала Аглаяй Артысевіч, што цяпер яна займаецца таксама і кантрактацыяй буракоў, і шпарагавай фасолі, якую збывае ў „Вітаміне". Толькі ў свабодныя хвіліны свайго жыцця надалей стварае свае карціны. Сабралася іх за гэтыя гады ўжо нямала, пейзажаў і нацюрмортаў. У мастачкі ёсць вялікая бібліятэка, каля двух тысяч кніжак, дбайна падабраных яшчэ бацькам яе. Бацька, куды б не паехаў, ніколі не вяртаўся дамоў без кніжкі, новай, купленай у блізкай ці ў далёкай дарозе. Гэта было ўжо традыцыяй дома. Ёсць у гэтай хатняй бібліятэцы так рэдкія выданні, як трыццацітомная расійская энцыклапедыя з васьмідзесятых гадоў мінулага стагоддзя.

Я шмат цікавага і займальнага даведаўся ў шчырай і сяброўскай гутарцы з нашай мастачкай Аглаяй Артысевіч. Мне думалася, чаму нашы беларускія дзеячы так мала цікавяцца гэтай выдатнай мастачкай? Можна ж зрабіць арыгінальную выстаўку яе карцін. Яны — каштоўны здабытак нашай тут беларускай культуры. Гэта ж наш гонар!

Андрэй Гаўрылюк

З РАЁННАГА АГЛЯДУ ШКОЛЬНЫХ ТЭАТРАЎ У ГАЙНАЎЦЫ

У гайнаўскім раённым аглядзе школьных беларускіх тэатраў прыняло ўдзел пяць тэатраў: з Барысаўкі, Гайнаўскай школы № 2, Ласінкі, Махнатага і Чыжоў.

Конкурсную камісію складаў адзін толькі Янка Мордань. На шчасце, з дапамогай яму прыйшлі самі кіраўнікі тэатраў. А выбраць найлепшыя тэатры на цэнтральны агляд было нялёгка.

У Гайнаўцы два тэатры занялі раўназначныя першыя месцы: лялечны тэатр са школы № 2 у Гайнаўцы і тэатр жывога плана з Барысаўкі.

Увесь агляд праходзіў ва ўзнёслым настроі і на высокім узроўні. Удзячнасць і прызнанне за гэта належыцца і настаўнікам і дзецям. Настаўнікі вельмі многа працавалі з вучнямі, каб была адпаведная сцэнічная дыкцыя і беларускае вымаўленне, якое ў сёлетнім конкурсе сапраўды было добрае.

На падставе раённага агляду школьных беларускіх тэатраў у Гайнаўцы, хачу паставіць некалькі спраў для прадумання. Трэба раздзяліць тэатры на дзве катэгорыі: лялечны тэатр і тэатр жывога плана, спраўней арганізаваць агляды, павялічыць камісію журы да трох асоб. Неабходна таксама прадумаць падзел на раёны, напрыклад, Нарве і Нараўцы бліжэй і выгадней прыязджаць у Гайнаўку. За ўдзел у конкурсе трэба даваць хоць дробныя, але падарункі, а не толькі дыпломы.

Андрэй Ялоза

(Працяг са стар. 5)

ЖЫЦЦЁ ПРАЖЫЦЬ — НЕ ПОЛЕ ПЕРАЙСЦІ

юць свой невялікі дабытак, а жонка нават прадзе лён — па некалькі разоў у дзень сядае за калаўротак.

— Льняное палаценца патрэбна і дочкам і нявестцы, — гаворыць яна.

Яны спрыяюць сабе ўзаемна. Адна дачка Лушчынскіх жыве ў сваёй вёсцы, другая — у Кляшчэлях, а сын — у Бельску. Усе яны часта наведваюць сваіх бацькоў. Унукі таксама часта забягаюць да дзядулі і бабулі. Адзін унук ужо жанаты. Ганарыцца ён сваім дзядулем. Жонка ўнука з асаблівай цікавасцю распытвае старога Лушчынскага пра яго мінулае жыццё, любіць паглядзець яго шматлікія дзяржаўныя ўзнагароды і адзначэнні, сярод якіх ёсць і „Ордэн сцяга працы II ступені", які быў дзядулю прызнаны Радай Дзяржавы 20 жніўня 1973 года. Медаль „За доўгагадовае супружаскае сужыццё" Лушчынскія атрымалі ў 1977 годзе, у 50 гадавіну шлюбу. А ў бягучым годзе яны могуць ужо адзначаць 60 гадавіну супольна пройдзенага жыццёвага шляху.

Цікава пагаварыць з Аляксандрам Лушчынскім. Мае што ён расказаць, мае што ўспомніць. Ён многа і аддана служыў партыі і народу і сёння застаўся сапраўдным камуністам.

Міхась Хмялеўскі

Фота аўтара

(Працяг са стар. 2)

АБ СТАРШЫНЯХ (1)

штатных супрацоўнікаў Галоўнага праўлення, — праўда не старшыняў, але сакратароў, — маем сёння аж трох, якія, адыйшоўшы з высокіх функцый, не абразіліся на Таварыства і далей у ім адыгрываюць важную актыўную ролю. Гэтымі асобамі з'яўляюцца Ул. Юзвюк, В. Швед і Я. Зенюк.

А старшыні? Няма ніводнага актыўнага? Ёсць! Гэтымі выключэннямі з'яўляюцца Хмялеўскі і Склубоўскі, якія сёння адыгрываюць у Таварыстве вялікую ролю.

А. Барскі

КРАЯВІД ПЕРАД ПАТОПАМ

На дне будучага Семяноўскага заліва. Фота Юркі Баброўскага.

ва жыла поўняй жыцця: ва ўсіх больш значных асяродках красаваліся храмы. Было шмат манастыроў, якія займаліся навучаннем грамаце не толькі княжацкіх дзяцей, але таксама рыцарства, гараджан, заможных кмецяў. У зацішку манастырскіх келляў перапісваліся кнігі, ствараліся іконы. Пра высокі ўзровень рэлігійнага жыцця на пераломе XIII-XIV ст.ст. у Полацку найлепш сведчыць тое, што з гэтага цэнтра былі ўзяты ў епіскапы ў суседняе Цвярское княства выдатныя багасловы Сімяон (паміж 1274-1285 г.г.) і Андрэй (пастаўлены ў епіскапа цвярскога ў 1290 г.). Наваградская мітраполія складалася, мабыць, з Полацкай і Тураўскай епіскопій. На тэрыторыі цяперашняй Беласточчыны тады межавалі абедзве гэтыя епіскопіі, а граніцай была рака Нарва.

Мітрапаліт Феафіл памёр каля 1330 г. Пасля яго смерці маскоўскі мітрапаліт Феагност дабіўся ў Канстанцінопалі далучэння ўсіх епіскопій, якія былі ў Вялікім княстве і Галіцка-Валынскай Русі да Маскоўскай мітраполіі. Гэта не магло падабацца Гедыміну і яго зяцю Баляславу-Юрыю і яны пачалі захады ў патрыярха пра назначэнне для іхніх княстваў аднаго супольнага мітрапаліта. Іхнія намаганні закончыліся паспяхова — захаваўся дакумент з красавіка 1331 г. з подпісам галіцкага мітрапаліта.

Важнае месца ў „збіранні" ўсходнеславянскіх зямель адыгрываў Кіеў — колішняя сталіца Старарускай дзяржавы і старадаўняя сядзіба Кіеўскай мітраполіі (з 988 г. і да нашэсця хана Батыя ў 1240 г.). Пакуль ён знаходзіўся ў татарскім уладанні, цяжка было явіць сябе паўнамоцным „збіральнікам" усходнеславянскіх зямель. Гэта добра ўсведаміў сабе Гедымін, і з зімовых лежняў у Бярэсці на пераломе 1331/32 гадоў „як толькі мінуў Вялікдзень... сабраў усе свае сілы літоўскія, жамойцкія і рускія і на другой нядзелі пасля Вялікадня пайшоў на князя... кіеўскага", — паведамляе „Хроніка Быхаўца".

На рацэ Ірпені аб'яднаныя сілы паўднёварускіх князёў і татараў спрабавалі паўстрымаць наступ Гедыміна, але ён разграміў іх „наголаў, і войска іх усё пабітае на месцы засталося", — чытаем у той жа „Хроніцы". Пасля месячнай аблогі здаўся Кіеў і кіеўляне „выйшлі з горада з крыжамі, ігуменамі, папамі і дыяканамі і гарадскія вароты адчынілі і сустрэлі вялікага князя Гедыміна чэсна і ўпалі перад ім у паклоне і паддаліся служыць яму і прысягу сваю... на тое далі... і князь Гедымін... у горад Кіеў уехаў", — расказваецца ў той жа „Хроніцы". За прыкладам Кіева пайшлі неўзабаве і іншыя паўднёварускія гарады — Вышгарад, Чаркасы, Канеў, Пуціўль, Слепаўрод, Пераяслаўль.

І хоць не без уздзеяння маскоўскага князя Івана Каліты і падлеглага яму мітрапаліта Феагноста Залатая арда спрабавала адбіць у Вялікага княства дасюль ёй падпарадкаваны „рускі ўлус", гэта значыць — рускую правінцыю, але безвынікова. Недзе перад 1336 годам хан Узбек накіраваў полчышчы татараў і падначаленых ім рускіх князёў маскоўскага, разанскага, суздальскага, растоўскага і іншых на Вялікае княства Літоўскае. Зборная татара-руская армія аблажыла Смаленск, але не здолела яго здабыць і, абрабаваўшы датла Смаленскую зямлю, адступіла, прачуўшы, мабыць, пра зборы Гедыміна ісці з адбоем.

І так, Наваградак у сваім імкненні стаць пераемцам традыцый старажытнага Кіева наткнуўся на рашучае супраціўленне Масквы. На ролю „збіральніка" ўсходнеславянскіх зямель аказалася двох прэтэндэнтаў і змаганне паміж імі зацягнулася на доўгія стагоддзі.

Мікола Гайдук

© PDF: Kamunikat.org 2023

СУСТРЭЧЫ Ў ВАРШАЎСКІМ КЛУБЕ

У чацвер, 2 красавіка г.г. у Варшаўскім клубе БГКТ, што на Сенатарскай 8, адбыўся дыскусійны вечар. Выступіў вядомы этнограф Мікола Лобач. Зместам яго выступлення была этнаграфія Беласточчыны наогул і асабліва справа Беларускага музея. Звярнуўся ён да перыяду 60-тых і 70-тых гадоў і справы ліквідацыі Беларускага музея ў Белавежы, лёсў яго экспанатаў, а таксама рэактывавання музея.

Потым была дыскусія. Дыскутанты выказалі погляд, што пабудова музея ў Гайнаўцы — справа даволі складаная. Як вядома аховай гістарычных помнікаў і наогул культурных каштоўнасцей у ПНР займаюцца адпаведныя дзяржаўныя ўстановы. Яны даюць сродкі і спецыялістаў для рэалізацыі такіх аб'ектаў і працаў. І зусім нармальна выглядала б, каб пабудову Беларускага музея яны ўзялі на сябе, а беларускае грамадства ім дапамагло б.

*

9-га красавіка ў тым жа клубе ў Варшаве адбылася літаратурная вечарына, прысвечаная жыццю, дзейнасці і творчасці Казіміра Сваяка (сапраўднае яго прозвішча — Кастусь Стэповіч). Дакладчыкам быў вядомы літаратуразнаўца д-р Аляксандр Баршчэўскі. Прысутныя маглі многа пачарпнуць з гэтай сустрэчы, даведацца пра цяжкі лёс і шматпакутнае жыццё К. Стэповіча. На жаль, у афіцыйнай гісторыі беларускай літаратуры гэтае імя адсутнічае. Крыху шкада, бо ўсё ж такі літаратурную плынь, перад усім рэлігійную, якой прадстаўніком быў паэт, варта ведаць не толькі даследчыкам літаратуры, але таксама і шырэйшаму кругу чытачоў. Як вядома, Стэповіч быў ксяндзом. Як і многіх беларускіх святароў, яго праследавалі тагачасныя каталіцкія касцельныя ўлады, гналі яго з парафіі ў парафію, пазбаўлялі права прапаведаваць на роднай беларускай мове. Гэтае нялёгкае жыццё адлюстравана ў яго вершах. Апрача Сваяка сярод беларускіх каталіцкіх святароў літаратурнай творчасцю займаліся Язэпа Зязюля і Вінцук Адважны. Іхняя літаратурная спадчына таксама беспадстаўна выкінута з гісторыі беларускай літаратуры і гэта збядняе яе. Пры нагодзе тысячагоддзя хрысціянства на Беларусі варта таксама задумацца пра гэтую плынь у беларускай літаратуры. Ці не выпадала б наладзіць навуковую сесію, або прысвечаны гэтай тэме. Да такога вываду прыйшлі і дакладчык, і многія слухачы гэтай сустрэчы.

Студэнт з Варшавы

КРЫЗІС ЗМАГАРСТВА?

У нядзелю 22 сакавіка г.г. адбыўся ў Бельску справаздачна-выбарны з'езд дэлегатаў Гміннагарадскога саюза сялян і сельскагаспадарчых арганізацыяў. Сабраліся на ім лепшыя прадстаўнікі вёскі. Са справаздачным дакладам выступіў Янка Заброцкі, які на працягу дзвюх кадэнцыяў быў старшынёю гэтага саюза. Былі і ўзнагароды: сярэбраным знакам „Заслужаны для Беласточчыны" ўшанавана сялянка з Кнарыдаў, — Аляксандра Матчук, а Ніна Прызовіч з Парцава — значком „За заслугі для сельскагаспадарчых гурткоў".

Выбраныя камісіі з'езда пачалі рыхтаваць матэрыялы, а тымчасам разгарнулася дыскусія. Гаварылася пра добрае і нядобрае ў дагэтуляшніх справах нашай сельскай гаспадаркі, назбіралася горкіх, а нярэдка і балючых, проста драматычных справаў. Усё запісалі ў пратакол з'езда, каб гэта дапамагло нейк у вырашэнні іх. Каб толькі не засталіся яны ўсяго запісанымі на паперы, як у той прымаўцы: паперы сабе, а жыццё сабе! Ну, час пакажа.

На заканчэнне з'езда былі выбраны новыя ўлады. Новым старшынёю саюза быў выбраны Янка Максімюк з Леўкаў. На намесніка старшыні выбрана Вольга Іванюк з Плюціч. А рэвізійная камісія гэта: Янка Заброцкі з Аўгустова як яе старшыня, Валя Мамотка з Арэхавіч як намеснік старшыні, і Валянцін Семянюк з Райкаў як член камісіі.

Цікава адзначыць, што выбары новых уладаў саюза аказаліся самым цяжкім момантам у рабоце з'езда, бо сёння быць грамадскім дзеячом — гэта прыкры абавязак у сялянскім асяроддзі (думаю, што не толькі ў сялянскім). Няшмат сярод нашых гаспадароў на вёсках такіх, якія хочуць і маюць талент да дзейнасці ў імя агульнай карысці, так сказаць, усенароднай. Павінны быць імі перш за ўсё маладыя гаспадары, а іх у вёсках на пальцах можна палічыць. Каму гэта хочацца быць змагаром?!

(вс)

БІБЛІЯГРАФІЧНЫ КУТОЧАК

Jan Borkowski, Sprawa mniejszości ukraińskiej i białoruskiej w Polsce międzywojennej. „Kraje Socjalistyczne" (Wrocław), 1985, nr 1/4, s. 365—382.

Aleksy Piotr Formankowski, Zbrodnie Wermachtu na ludności cywilnej na południowo-wschodniej Białostocczyźnie. „Za Wolność i Lud" (W-wa), 1986, nr 28, s. 5—6.

Olgierd Charytonowicz, Śladami Wilk (korespondencja z Białoruskiej SRR), „Za Wolność i Lud", 1986, nr 42, s. 7.

Marek Kaolendo, Przed zimą roku 1943, (Dyspozycyjny oddział AK obwodu Grodno), „Kierunki" (W-wa), 1986, nr 47, s. 8—9.

Franciszek Sielicki, Piosenki szkolne na Wileńszczyźnie w okresie międzywojennym (klasy V—VII), „Literatura Ludowa" (Wrocław), 1984, nr. 3, s. 41—61.

Franciszek Sielicki, Zwyczaje doroczne w b. powiecie wilejskim w okresie międzywojennym, Jesień i zima, „Slavia Orientalis" (W-wa), 1985, nr 3/4, s. 203—217.

Franciszek Sielicki, Życie gospodarcze i społeczno-polityczne w powiecie wilejskim w okresie międzywojennym (uzupełnienia), „Acta Universitatis Wratislaviensis nr 825, Slavica Wratislaviensia" (W-wa), 1986, t. 39, s. 101—131.

Anatol Leszczyński, Sytuacja i struktura społeczna Żydów ziemi bielskiej pod koniec XVIII w., „Biuletyn Żydowskiego Instytutu Historycznego w Polsce" (W-wa), 1986, nr 1/2, s. 35—48.

Karol Szymczak, Marek Zalewski, Konne gm. Supraśl woj. Białystok, Ślady pochówka barwionego ochrą, „Światowit" (W-wa), 1980, t. 36, s. 93—95.

Chrzest Litwy, Geneza-przebieg-konsekwencje, (Materiały z sympozjum naukowego w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim), „Życie i Myśl" ((Poznań), 1986, nr 7/8, s. 216—231.

Запрашаем

У нядзелю, 3 мая г.г., а гадзіне 13.00 у кіно „Лотас" у Дуброве Беластоцкай адбудзецца агляд фальклорных калектываў БГКТ.

ГП БГКТ

Усё з бульбы

БУЛЬБЯНАЯ КАЎБАСА СМАЖАНАЯ

Вазьміце булку ці паўбатона, абрэжце скарынку, уліце паўтары шклянкі гарачага малака, дайце астыць, потым пратрыце. Зварыце 4 бульбіны, пратрыце іх, дабаўце 2 сталовыя лыжкі сметанковага масла, 2 сталовыя лыжкі мукі, 1-2 яйкі, соль. Усё перамяшайце. Пасыпце дошку мукой. Прыгатаваную масу раскачайце ў выглядзе каўбаскі, укачайце ў муку і абсмажце ў 2 сталовых лыжках сметанковага ці топленага масла.

САЛАТА БУЛЬБЯНАЯ

Нарэжце тонкімі скрылькамі 8 звараных бульбін, дадайце перац, 50 г дробна нарэзанай зялёнай цыбулі, уліце 4-5 сталовых лыжак алею, сок лімону ці сталовую лыжку воцату, пасаліце, пакладзіце ў салатнік, пасыпце дробна нарэзаным кропам ці зялёнай цыбуляй. Салату можна ўпрыгожыць галінкамі пятрушкі.

САЛАТА БУЛЬБЯНАЯ З ГРЫБАМІ

Зварыце ў лупінах 4 бульбіны, абярыце, нарэжце дробнымі скрылькамі, дабаўце 100 г накрышаных салёных ці марынаваных грыбоў, 1 салёны агурок, здробленую цыбуліну, 4 лыжкі смятаны ці маянезу і пасаліце. Салата гатова.

Цікавінкі

АКУПУНКТУРА І ЗРОК

Нядаўняе адкрыццё кітайскага ўрача можа дапамагчы ў лячэнні многіх хвароб вачэй. Лі Пінкін, што працуе ў армейскім шпіталі ў Чжэнчжоў (КНР), знайшоў новую акупунктурную кропку, якая знаходзіцца ля мочкі левага вуха. Уздзейнічаючы на гэту кропку, ён дапамог вярнуць нармальны зрок многім амаль асляплым пацыентам. Прадстаўнік шпіталя заявіў, што ў 98 працэнтаў з 3 тысяч тых, хто прайшоў курс лячэння розных захворванняў вачэй, у тым ліку блізарукасці і дальназоркасці, зрок аднавіўся практычна поўнасцю. У аднаго з пацыентаў, як паведамляе агенцтва Сіньхуа, зрок быў усяго толькі 0,03 па кітайскай шкале, у адпаведнасці з якой нармальны зрок роўны 1,5 адзінкі. Але пасля трох курсаў іголкатэрапіі гэты амаль сляпы чалавек бачыў гэтак жа добра, як і ўсе астатнія.

На міжнародным сімпозіуме ў Пекіне ў 1984 годзе Лі Пінкін назваў гэту кропку „сіньмінь" („новае святло"). У кастрычніку 1985 года яго адкрыццё было пацверджана Навуковым і тэхналагічным інфармацыйным цэнтрам у Філадэльфіі (ЗША).

Паводле заявы прадстаўніка шпіталя ў Чжэнчжоў, дзякуючы гэтай методыцы ў Японіі аднаўлен зрок ужо 130 пацыентам.

СОННІК

—70—

Молі — непрадбачаныя страты; лавіць — хатняя калатня; лётаюць — фальшывыя самыя блізкія людзі.

Мор, паморак — галодныя часы, няшчасці.

Мора — плысці па ім — адважышся на небяспечныя справы; танцуць у ім — няшчасце па сваёй віне; спакойнае — радасць; бурлівае — клопаты і згрызоты; упасці ў мора — вялікая шкода, няшчасце; празрыстае — радасць; усхваляванае — шчасце ва ўсіх справах; мораплавец — далёкае падарожжа.

Морг (кастніца) — перапалох, страх.

Мосенж — шчасце ў хатняй гаспадарцы.

Мост — застой у справах, інтарэсах; ісці ім — найлепш зробіш, калі зрачэшся сваіх намераў; валіцца — пакутуеш бязвінна; чыгуначны — непрыемнае наведанне.

Мох — заробіш многа грошай; ляжаць на ім — здароўе; рваць яго — вялікі плён, даход, удача.

Мошка — знішчэнне.

Мужным быць — вер ва ўласныя сілы, не паддавайся намовам і хістанням.

Мужчына — здароўе і сіла; барадаты — гнеў; рагаты — засмучанне, згрызоты; стары — доўгае жыццё; тоўсты — прыемныя хвіліны.

Музей — пачуеш навіны.

Музыка — вясёлыя і добрыя звесткі.

Музыкант — непатрэбныя выдаткі.

Мука — варыць што-небудзь з яе — прыкрае здарэнне; малоць яе — шчасце ў хаце; купляць — напамін пра апчаднасць; малоць збожжа на муку — заробіш шмат грошай; рассыпаць яе — ты зухавата паводзіш сябе; падсмажваць яе — неспадзяваныя госці.

© PDF: Kamunikat.org 2023

ЗОРКА

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Станіслаў Шушкевіч

ВЯЛІКІ СВЕТЛЫ МАЙ

Цяпло і ласку не хавай,

Будзь шчодраю вясна на свеце!

Пабач, як крочыць мужны Май

І яркім сонцам дружбы свеціць.

У братняй еднасці народ

Усіх краін зямнога шара

Пачаў крышыць прыгнёту лёд

На заняволеных абшарах.

Чырвоны сцяг ярчэй палай,

Сцяг братняй еднасці і дружбы!

Ідзі, вялікі светлы Май,

Ступай адважна, смела, мужна.

Сардэчнае дзякуй Валянціну Кандрацюку, настаўніку фізікі ў школе ў Барысаўцы, які фатаграфаваў увесь цэнтральны агляд школьных беларускіх тэатраў у Бельску і прыслаў „Зорцы“ здымкі. Будзем паказваць усе калектывы. Сёння фота: Ліса (Дарота Франкоўская) і Заяц (Анна Яканюк) з пастаноўкі барысаўскай казкі „У Ліхадзеевым палацы“, пад мастацкім кіраўніцтвам настаўніка польскай мовы Валянціны Дзмітрук.

БЕЛАРУСКІЯ ПТУШКІ

Сяргей Новік-Пяюн

ЗАКІГІКАЛІ ЧАЙКІ

Закігікалі чайкі за вёскай,
Хоць мяцеліца снегам мяце.
Над радзімаю нашай палоскай
Усё ж вясна-прыгажуня ідзе.

Прыбярэ ў зелень нашыя дрэвы,
Дыванамі пакрые лугі,
Пад вясняная ветру напевы
Закрасуе наш край дарагі.

Глянь! З-за хмарачкаў бліснула сонца
І — мяцеліцы, як не было!
Усё змянілася ў нашай старонцы,
Зварухнулася ўміг, ажыло.

Жаўрук дробна званочкамі звоніць.
У дуброве зязюля куе.
Шпак у садзе аб нечым гамоніць.
Белы бусел на небе плыве.

Роўным строем сялянскія хаты
Паабапал дарогі ляглі.
З сваім трактарам-другам араты
Кроіць плугам барозны раллі.

Закалышуцца родныя нівы,
Краскаў прыгаршчы кіне вясна.
Ураджайны год будзе, шчаслівы,
Так цяпер ужо суліць яна.

А за вёскай кігікаюць чайкі,
Абуджаюць зямельку ад сну.
Кучаравяцца хмарачкаў стайкі.
Усё жывое вітае вясну.

САД МІРУ

Ад сонца белы,
Ад травы зялёны —
Планетай пройдзе
гаманлівы дзень,
І дзетвары
вясёлыя калоны
Ён за сяло,
За горад павядзе.
І кожны прынясе
з сабой галінку,
Пасадзіць дрэўца
Ці пасадзіць куст:
Каб лесам пах,
Каб маладзеў няспынна
Планеты нашай
Кожны край і кут;
Каб восенню,
Калі ад ураджаю
Яшчэ павольней
круціцца зямля, —
Губляла лісце звонка
Маладая
Таполяў стройных
Дружная сям'я;
Каб на зямлі
Чароўнаю вясёлкай
Свяціўся воблік
Сёл і гарадоў,
Каб нам прыносілі
Вятры на золку
Вясёлы шэпт
Бярозак і кляноў.

Аурэл Чакану
(Малдавія)
Пераклаў на бел мову
М. Чарняўскі

Алесь Якімовіч

БАБКА І РЫТОРКА

Бабка мая ходзіць зусім босая. Мяне гэта здзівіла, бо я ніколі не бачыў, каб мая мама хадзіла па двары босая, хоць яна і маладзейшая. Няўжо ў бабкі няма ў што абуцца? Каб я ведаў, дык прывёз бы маміны туфлі, а то ў нас дома, дзе ні ступіш, — усё за маміны туфлі зачэпішся. Я нават не ўтрымаўся і запытаўся ў бабкі, чаму яна босая.

— А навошта той абутак улетку? Босай здаравей, — адказала яна.

Дзіўна! Мама зусім не так разважае, калі я часам у хаце бегаю босы. Яна нават не разважае, а проста крычыць: „Віця, абуйся зараз жа, а то кашляць будзеш!“

— А ты, бабуля, хіба не кашляеш? — пацікавіўся я.

— Навошта мне, унучак, той кашаль? Няхай ён лепш на цёмны лес ідзе, — пагладзіла яна мяне па галаве.

— А ты ж босая ходзіш...

— Таму босая і хаджу, каб не кашляць.

Зноў загадка! Дзіўная нейкая бабка ў мяне. Я і не ведаў гэтага. Я толькі ведаў, што бабка не любіць горада. Неяк яна прыязджала да нас у госці. Пабыла дні два ды ўцякла. „Не магу, — кажа, — жыць у горадзе: тут шум і рабіць няма чаго. А ў мяне там і свінні, і парасяты, і авечкі...“

Ды мяне цяпер не гэта цікавіць, а бабчына загадка наконт кашлю.

— Як жа гэта, бабуля, так выходзіць, каб босы ды не кашляў? — настойліва дапытваюся я. (За такія допыты мяне мама часта выганяе вон. „Не лезь, — кажа, — у вочы. Ідзі вон. Вельмі цікаўны!“)

Бабка, мусіць вельмі добрая, бо яна не выгнала мяне, а расказала цэлы ўрок. Я даведаўся ад яе, што той, хто ходзіць улетку босы, здаравейшы за абутага, што зямля выцягвае з чалавека ўсялякія хваробы, ка-

(Працяг на стар. 10)

СВЯТА БЕЛЬСКАГА ГУФЦА ЗГП

9-10 мая гарцэры Бельска і ваколіц будуць перажываць вялікую і багатую ўрачыстасць у сувязі з прысваеннем Бельскаму гуфцу ЗГП імя капітана Ул. Высоцкага, героя І дывізіі Войска Польскага імя Т. Касцюшкі, якая сфарміравалася над Окай у СССР і пераможна закончыла свой баявы шлях у Берліне.

Кап. Ул. Высоцкі нарадзіўся і рос у Бельску, загінуў смерцю героя, да канца адстойваючы пазіцыі, над Леніна на Беларусі, дзе касцюшкоўцы прынялі на сябе бой за вызваленне гэтай беларускай зямлі.

У праграме свята — канцэрты гарцэрскіх і піянерскіх калектываў з Бельска і Гродна, выстаўкі, каміны, спартыўныя спаборніцтвы, турніры ведаў аб гарцэрстве і піянерскай арганізацыі, якая ў 1939-41 г. масава дзейнічала на Бельшчыне.

Ад імя Камэнды харугвы і гуфца ЗГП у Бельску запрашаем. (вв)

У НАШАЙ ГРАМАДЦЫ

Падручнік беларускай мовы для пятага класа
Аўтары: Лілзія Гайдук — Мікалай Гайдук

ЧАСЦІНЫ МОВЫ

Словы — гэта часціны мовы.

У залежнасці ад значэння, уласцівасцей і ролі ў сказе часціны мовы дзелім на самастойныя (samodzielne) і службовыя (niesamodzielne).

У беларускай мове дзесяць часцін мовы: шэсць самастойных, тры службовыя і адна — выклічнік.

Да самастойных часцін мовы належаць:

назоўнікі (rzeczowniki): школа, Віця, гром, жыццё;

прыметнікі (przymiotniki): зялёны, каменны, братаў;

дзеясловы (czasowniki): бачыць, вяртацца, ходзячы;

лічэбнікі (liczebniki): шэсць, дзевяты, чацвёра;

займеннікі (zaimki): я, ён, той, хто-небудзь;

прыслоўі (przysłówki): хутка, весела, ледзь;

Гэтыя часціны мовы маюць самастойнае значэнне і могуць быць членамі сказа.

Да службовых часцін мовы належаць:

прыназоўнікі (przyimki): да, у, па-за;

злучнікі (spójniki): і, а, але;

часціцы (partykuły): не, бы, аж.

Службовыя часціны мовы паказваюць на адносіны паміж самастойнымі часцінамі мовы або часткамі сказаў, выражаюць адценні значэнняў. Яны членамі сказа не бываюць.

Выклічнікі (wykrzykniki): ох! ну! служаць для выражэння розных пачуццяў і пабуджэнняў. Яны не належаць ні да самастойных, ні да службовых часцін мовы.

Складзіце са слоў сказы, запішыце іх. Скажыце, якімі часцінамі мовы з'яўляюцца падкрэсленыя словы.

Сонца, **над**, **стаяць**, лес. **Злева**, у, высока, **неба**, плысці, воблакі, **белыя**, **ватныя**, Сотні, але, **не**, **пяць**, **дзесяць**, хмурынка, малая. Справа, **над**, ужо, **вісець**, **серп**, небасхіл, **месяц**. **Жаваранкі**, **з**, апускаюцца, неба, **і**, **жыта**, **у**, **садзіцца**. Ад, дрэвы, **прыдарожныя**, доўгія, ляжаць. З-за, рака, **раптам**, вячэрні, **дыхнуць**, **халадок**.

(Працяг са стар. 9)

БАБКА І РЫГОРКА

лі б яны нават і залезлі ў яго, і што, апроч таго, вельмі карысна бегаць босаму па расе.

Гэта была для мяне навіна! Навошта ж я гэтулькі летаў цягаў на нагах лішні цяжар? Апрача таго, — кашляў!

У той жа дзень я разуўся. Тым больш, што такі ж самы другі бабчын унук, Рыгорка, таксама босы бегае. Чым я горшы за яго?

Але ўсё ж бабка не так зацікавіла мяне, як гэты самы Рыгорка. Раней я не ведаў яго, толькі паклоны перадавалі мне ад яго, а яму ад мяне, як лісты пісалі.

Рыгорка ростам з мяне, і гады ў нас адны, і вучымся ў адным класе. Толькі ён спачатку здаўся мне нейкім смешным: увесь абсыпаны рабаценнем, адны вочы блішчаць. Штаны ў яго доўгія, аж да пят. Галава стрыжаная, і на галаве шапка з блішчастым брылем. Але такі шустры, што на адным месцы не пастаіць.

Не паспеў я разгледзецца, як ён прапанаваў мне бегчы глядзець ластаўчына гняздо. Праўда, за мяне заступілася бабка, нарабіла крыку:

— Куды ты яго цягнеш? Ты і так з рабаценнем. Яшчэ хочаш, каб і вушы рабымі сталі...

Я нічога не разумеў. Пры чым тут ластаўчына гняздо да рабацення?

І ўжо, калі мы пасля, крадком ад бабкі, пабеглі глядзець гняздо, я распытаўся ў Рыгоркі, чаму так бабка казала. Рыгорка расказаў мне вось што: бабка кажа, што той, хто спора ластаўчына гняздо, стане такім рабым, як ластаўчыны яечкі. Але, сказаў Рыгорка, гэта няпраўда, бабка толькі страшыла. А чаму няпраўда? Рыгорка і на гэта прыдумаў адказ. Па-першае, яго меншая сястрычка Волька ніводнага гнязда не спарола, а такая ж рабая ўлетку, як і ён. Падругое, ён распытваў аб гэтым у настаўніка, і той сказаў, што гэта няпраўда, хоць і гнёзды спорваць і забараніць, бо птушкі карысныя для нас і іх трэба берагчы. Канешне, тут бабчыны хітрыкі: ёй проста шкада ластавачак, дык яна і прыдумала такую байку.

(Заканчэнне будзе)

ВЯСЁЛЫ КУТОЧАК

* * *

Ідзе па вуліцы бабуля з цяжкой сумкай. Бабуля заўважае побач маладога чалавека і просіць:

— Хлопча, не ўзяў бы ты ў мяне сумку?

— Ну што вы, — адказвае хлапец, — я ж парадачны чалавек і ваша сумка мне не патрэбна.

* * *

Малы хлопчык стаіць на мосце і плача. Падыходзіць да яго дзядзька і пытаецца:

— Чаго ты плачаш, хлопчык?

— Мая машына ўпала ў ваду.

— Не плач, тата купіць новую.

— Не купіць. Ён быў у той машыне.

ПЕСНЯ „БЫВАЙЦЕ ЗДАРОВЫ"

На беларускай мове песня „Бывайце здаровы" была ўпершыню надрукавана ў газеце „Літаратура і Мастацтва" 9 студзеня 1947 года пад назвай „Вясельнае віншаванне маладых".

Прайшло амаль 10 гадоў пакуль аўтарства песні, якая лічылася фальклорным творам, было ўстаноўлена. Сапраўдным стваральнікам быў Адам Русак.

З васьмі гадоў Адам Русак пачаў іграць на скрыпцы. Бацька яго Герасім быў таленавіты музыка. Калі падрос Адась, бацька пачаў браць яго ў памочнікі на ігрышчы і вяселлі.

Першай песню сына заспявала маці Марыля на вядомы вясельны матыў. Пачуўшы яе, пачалі спяваць суседзі, пасля ўся вёска і ўсё наваколле. Мастацкі кіраўнік хору імя Пятніцкага, кампазітар У. Захараў неўзабаве напісаў музыку на гэты тэкст. Аднак сапраўдную славу вершу А. Русака прынесла мелодыя кампазітара Ісаака Любана, якая і зрабіла „Бывайце здаровы" беларускай музычнай класікай.

Нагадваем поўны тэкст песні:

Бывайце здаровы,
Жывіце багата,
Ужо ж мы паедзем
Дадому, дахаты.

У зялёнай дуброве
Мы начаваць будзем,
А вашае ласкі
Павек не забудзем.

Мы слаўна гулялі
На вашым вяселлі.
Было ж нам даволі
Усяго, што хацелі.

У вашым калгасе
Шырокае поле,
Няхай жа для шчасця
Цвіце ваша доля.

На рэчках на вашых
Бурліліся б воды,
Каб плавалі з крыкам
Гусей карагоды.

Каб кожны у працы
Быў дужы, дзябёлы,
Хлявы былі б поўны
Усякай жывёлы.

Кароў шмат і коней,
Свіней і авечак,
А куры каб неслі
Па возу яечак.

Каб жыта у полі
Трубою вілося,
А ў хаце каб сала
Клубамі вялося.

Каб вам шанцавала
Часценька на госці,
Ніхто каб ніколі
Не меў на вас злосці.

Каб дружнай работай
Вашай брыгады
Усе ганарыліся,
Усе былі рады.

Каб вы падрасталі
Ад года да года,
Каб вам і пашана
Была ад народа.

Жадаем яшчэ вам
Прыбытку у хаце,
Ні мала, ні многа —
Штогод па дзіцяці.

Не будзе вам крыўды
Яшчэ і за тое,
Калі пашанцуе
На год і па двое.

Дарогу ж мы знаем
Да вас, ягамосці,
І ездзіць да вас будзем
Часта у госці.

То на адведы,
То на радзіны,
Вазіць караваі
Па дзве паўасміны.

Бывайце здаровы,
Жывіце багата,
Ужо ж мы паедзем
Дадому, дахаты.

Пав. „Звязды"

ГАРЦЭРСКІ АЛЕРТ

„ЗДАРОВАЯ ПРЫРОДА — ЗДАРОВЫ ЧАЛАВЕК"

Ад 23 да 26 красавіка праходзіў алерт начальніка ЗГП на тэму „Здаровая прырода — здаровы чалавек".

Усе гуфцы актыўна ўключыліся ў правядзенне алерту на сваёй тэрыторыі. Гарцэры выканалі многа працы па вывучэнню і ахове прыроды. Іх сяброўства з прыродай умацавалася. Багатую праграму алерту мелі гуфцы ў Бельску, Гайнаўцы, Дуброве Беластоцкай, Саколцы і гуфец „Падляшша" ў Беластоку, які дзейнічае на тэрыторыі былога Беластоцкага павету.

„Зорка" просіць усіх камендантаў гуфцаў, усіх дружыновых, усіх гарцэраў і зухаў, каб напісалі пра свой алерт: што рабілі, што зрабілі, дзе працавалі і колькі. Для сёлетняга алерту важна натуральнае асяроддзе чалавека, інакш экалогія, або звычайна — прырода, без якой мы самі не маглі б жыць. Таму давайце, напішам, колькі і дзе гарцэры пасадзілі дрэў, колькі і дзе ачысцілі лесу, як апякуюцца помнікамі прыроды.

Алерт адбываўся ў месяцы народнай памяці і ў ім былі заданні, прысвечаныя і гэтай тэме. Нашы дзеці — чытачы „Зоркі" ад сваіх бацькоў прынялі пашану і памяць аб салдатах-вызваліцелях, аб салдацкіх магілах, аб помніках героям вызвалення. Будзем святкаваць гадавіну перамогі. Тым, якія прынеслі нам вызваленне і перамогу, належыцца вечная слава! Напішыце, што вы робіце, як адзначаеце гэты вялікі гістарычны факт. Чакаю на лісты

„Зорка"

Адрас рэдакцыі: „Зорка" 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Piątek 1 V — 7.45 Pr. dnia. 7.50 DT. 8.00 Transmisja uroczystości 1-majowych w Moskwie. 9.05 Z różnych stron Polski — pr. folk. 9.35 „Śpiew do dzisiaj słychać" — tel. film dok. 9 50 Trans. uroczystości 1-majowych w Warszawie, województwach i stolicach państw socjalistycznych. 14.00 Z polskiej fonoteki. 14.30 Teatr Młodego Widza: „Zawsze poezja ze mną". 15.20 3000 sekund z Ewą Wiśniewską 16.10 „Pan Wołodyjowski" (1) — pol. film fab. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Pan Wołodyjowski" (2) — pol. film fab. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Oprawa dnia. 20.30 „Samotnik" — film fab. 22.30 „Gdy serce spokojne" — „Sonety krymskie" Mickiewicza śpiewa Łucja Prus. 23.00 „Serce smoka" (10) ang. film dok.

Sobota 2 V — 7 25 TTR — s. II Fiz. 7.55 TTR — s. II Biol. 8.25 Pr. dnia. 8.50 Tydzień na działce. 9.00 Drops — mag. dla dzieci i młodz. oraz film „W 80 dni dookoła świata z Willym Foggiem" (7). 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 12.20 Piłkarska kadra czeka. 12.40 Broń i barwa (4). 13.00 Bariery. 13.30 Azymut. 14.00 „Wędrówki dalekie i bliskie" — „Śladami Wikingów" (2) — film dok. 14.40 Na krawędzi słowa. 15.00 Antologia dramatu powszechnego: Lope de Vega — „Owcze źródło". 16.25 Tel. lista przebojów muzyki poważnej. 16.45 PRON przed II Kongresem. 17.05 Los. D. Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 PRON przed II Kongresem. 17.50 Plebiscyt piosenki — Od Opola do Opola — edycja IV. 18.50 Dobranoc. 19.00 Z kamerą wśród zwierząt. 19.20 Magnes. 19.30 Dziennik. 20.00 Film fab. 21.30 Od Opola do Opola — rozwiąz. plebiscytu. 21.45 Czas. 22.15 Siedem dni na świecie. 22.25 DT. 22.30 Studio Sport + sportowe rytmy tygodnia. 23.30 Kino nocne.

Niedziela 3 V — 7.25 Pr. dnia. 7.30 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.55 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek oraz film „Chłopcy z Baker Street". 10.30 DT. 10.35 Filmowe obserwacje świata. 11.25 Studio Sport — Wyścig kolarski o Puchar MON. 11.50 Kraj za miastem. 12.10 Studio Sport — Wyścig kolarski o Puchar MON. 12.35 Reportaż z przeszłości. 13.00 Studio Sport. 13.30 Siedem anten. 14.15 Teatr Młodego Widza: Wiersze i krajobrazy. 16.00 „Pieprz i wanilia" — „Zimny kraj gorącego słońca". 15.50 Sen na pogodne dni — recital Beaty Bartelik. 16.15 „Wielki statysta" cz. 1 — dokument fab 17.15 Teleexpress. 17.30 „Wielki statysta" cz. 2. 18.30 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Kobieta w kapeluszu" — pol. film fab. 21.40 Pegaz. 22.20 Klub Międzynarodowy. 22.50 Loża — pr. kabaret. 23.00 Sportowa Niedziela. 23.35 DT.

Poniedziałek 4 V — 13.30 TTR — s. II Wskaz. metod. 14.00 TTR — s. II Mat. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Dla dzieci: Zwierzyniec. 16.50 „Przygody czterech przyjaciół" (2) — serial prod. radz. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Wdowa i jej córka" (1) „Porwanie" — film węg. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Rozmowa na telefon (1). 19.05 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: J. Anoulien — „Antygona". 21.25 Rozmowa na telefon (2). 21.55 Tel. film dok. — „Bankiet". 22.40 DT. 23.00 Jęz. niem.

Wtorek 5 V — 8.10 Fiz. kl. VI. 9.00 Biol. kl. VI. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Tulipan". 11.10 Poradnik Domatora. 11.35 „Świadkowie przeszłości" — „Gdy przemówią piszczałki" — film prod. czech. 12.50 Chem. kl. VIII. 13.30 TTR — IV Wskaz. metod. 14.00 TTR — s. IV Hist. 15.50 Kim być? — decyzje 15-latków. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Akademia Muzyczna — Wiosna. 16.50 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Człowiek dla człowieka — mag. PCK. 17.40 Wspólna Polska — wspólna sprawa. 18.10 Tel. Informator Wydawniczy. 18.30 Diagnoza. 18.50 Dobranoc. 19.00 Pr. publ. 19.30 Dziennik. 20.00 „Tulipan" (6 — ostatni) — serial TVP. 21.00 Konferencja pras. rzecznika rządu. 21.15 Reportaż. 22.40 DT. 23.00 Jęz. ang.

Środa 6 V — 8.10 Geogr. kl. V. 9.00 Mat. kl. I. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Gorzkie dni". 11.50 Magazyn wspomnień piramidy. 12.00 Religioznawstwo. 12.50 Jęz. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. III Chem. 14.00 TTR — s. III Hist. 14.50 Powtórka przed maturą: Hist. 15.40 Nurt. 16.10 Pr. dnia i DT. 16.15 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 16.25 Krąg. 16.50 Tik-Tak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Film dok. 18.30 Pułapki postępu — Ulepszanie roślin. 18.50 Dobranoc. 19.00 Trybuna Sejmowa. 19.30 Dziennik. 20.00 Studio Sport — I spotkanie finałowe Pucharu UEFA w piłce nożnej. 21.50 Pr. publ. 22.35 Wyniki Totalizatora. 22.40 DT. 23.00 Jęz. ros.

Czwartek 7 V — 8.10 Hist. kl. VI. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Komisariat policji". 10.55 Szkoła dla rodziców. 11.00 Apteczka domowa. 11.15 Historia najbliższa. 12.05 Biol. kl. VII. 13.30 TTR — s. IV Mat. 14.00 TTR — s. IV Jęz. pol. 14.50 Powtórka przed maturą: Korep z mat. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Reporter FDC. 16.45 „Szerszenie w ulu" (2) — „Klub" — serial prod. czech. 17.15 Teleexpress. 17.30 Reklama. 17.35 Patrol. 18.00 Encyklopedia kult. pol. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Telespotkania. 19.30 Dziennik. 20.00 „Komisariat policji" (2) — serial franc. 20.50 Tygodnik gospodarczy. 21.20 Studio Sport. 21.50 Radosław Piwowarski — sylwetka reżysera. 22.20 Tel. film dok. — „Na co chłopu Muzeum". 22.40 DT. 23.00 Jęz. franc.

КІНО

Bielsk Podl. Rok niebezpiecznego życia — austral. 4—6 Dotknięcie meduzy — ang. 7—10.
Czeremcha Krzyk — pol. 6. Tysiąc miliardów dolarów — fr. 9—10.
Czyże F/x. To moja sprawa, szefie — czes. 6—10.
Gródek Ucieczka w noc — USA 8—10.
Hajnówka Pechowiec — fr. 4—7. Gotton Club — USA 8—10.
Michałowo Gry wojenne — USA 5—7. Tajemniczy Budda — chińs. 8—10.
Mielnik Policjantka — fr. 6—7. Przeprowadzka — pol. 9—10.
Milejczyce Miłość z listy przebojow — pol. 6—10.
Nurzec Teść — czes. 6. O sławie nieco inaczej — czes 7—8. Czas wilczego prawa — radz. 9—10.
Orla Szkoda twoich łez — pol. Rok spokojnego słońca — pol. 6—10.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
	новы	стары				
нядзеля	**3**	**20**	**Антаніны, Марыі**	**Гаўрыіла Заблудаўскага**	**5.02-20.04**	**3.43-13.51**
панядзелак	4	21	Фларыяна, Моніkі	Януарыя, Сакрата	5.00-20.06	3.54-15.08
аўторак	5	22	Ірэны, Вальдэмара	Віталя, Клімента	4.59-20.08	4.04-16.22
серада	6	23	Яна, Юдыты	Юрыя, Аляксандры	4.57-20.09	4.14-17.34
чацвер	7	24	Людмілы, Людаміра	Саввы, Елізаветы	4.55-20.11	4.24-18.48
пятніца	8	25	Станіслава, Віктара	Марка, Сільвестра	4.53-20.13	4.36-20.02
субота	9	26	Дзень Перамогі	Дзень Перамогі	4.51-20.14	4.50-21.16

ГАДАВІНЫ

75 год таму назад

5.5.1912 г. выйшаў першы нумар „Праўды" — органа ЦК КПСС, заснаванага У. І. Леніным пры актыўнай падтрымцы пецярбургскіх рабочых.

60 год таму назад

9.5.1927 г. нар. беларускі мастак-жывапісец Мікола Назарэнка, сярод яго прац — карціны: „Веласіпедысты" (1962), „Дарогі" (1965), „На вызваленай зямлі" (1967) і інш.

50 год таму назад

7 мая 1937 г. нар. беларускі мастак-жывапісец Яўген Красоўскі, карціны: „Віцебшчына" і „Лукомль" (1963), „Віцебская восень" (1970), „Наддзвінскі дудар Арцём Вярыга-Дарэўскі" (1979) і інш.

9 мая 1937 г. нар. беларускі пісьменнік Валянцін Мыслівец, друкуецца з 1960 г., першая кніжка нарысаў „Калі табе камсамолец імя" (1966), аповесці „Дубы не маўчаць" (1967), „Мае заводчыкі" (1969) і іншыя, апавяданні.

КРАДЗЕ І НЕ ЧЫРВАНЕЕ

Было гэта шаснаццатага сакавіка, калі я ехала аўтобусам у Нараўку (ён праз сорак мінут вяртаецца ў Беласток). Шафёр гэтага аўтобуса — нумар ВКА 802 Е — гэта несумленны чалавек: грошы за праезд ад пасажыраў пабраў, але білетаў не даў. З Семяноўкі ў Нараўку білет каштуе дваццаць восем злоты; у Семяноўцы было нас дзве жанчыны і, вось, шафёр запхнуў сабе ў кішэню пяцьдзесят шэсць злоты. У Лясной была адна жанчына, ад якой узяў ён дваццаць два злоты. Не памятаю ўжо, дзе яшчэ і колькі ад каго ўзяў ён, як за сваё.

Прыгледзелася я да гэтага шафёра: старэйшы з яго мужчына, даволі элегантны ды ветлівы, а злодзей! Відаць, ён падумаў сабе так: глухамань тут, далёка ад гарадоў, ніхто кантраляваць не будзе, то і красці можна, не баючыся... А мяне гэта абражае! Як гэта так, каб нас, тутэйшых людзей, шафёрык дурнямі лічыў? Вырашыла: не падарую, бо калі падарую, то памалу і сама сябе перастану шанаваць, згаджаючыся, каб абкрадваў мяне вось такі шафёр! Крадзе і не пачырванее, паскуднік!

Аўрора

„НІВА" НАТХНІЦЬ НАЧАЛЬНІКА?

У Нараўцы не дадумаліся паставіць пачакальню на рухлівым тут аўтобусным прыпынку. Праўда, збілі нейкі дах на слупіках, ды столькі. Але Нараўка — гэта не Італія, у якой няма зімаў. Як жа ўстаяць пад тым дахам у завейны мароз або, хаця б, у ветраны дождж з перунамі? Вецер вые проста завугельны! Ажно ў чэрапе свішча. Таму пасажыры ратуюцца, як хто можа і колькі ў каго адвагі стае: хто ў суседнюю аптэку ўпрэцца, каб не застыць балваном на маразенчы, а хто ў краму ўваліцца, ляскаючы зубамі, бы воўк які з поля... Каб так начальнік гміны сказаў: людзі добрыя, давайце скінемся грашыма ды збудуем сабе пачакальню!

Можа і скажа так начальнік, калі гэту „Ніву" прачытае? Дай яму Бог ахвоту так сказаць.

Аўрора

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў

664. ВЗГС „Сялянская самапомач" у Беластоку — 10.000 зл.
665. Салэцтва вёскі Хітрая, гм. Гайнаўка — 2.000 зл.
666. Віктар Рудчык (Беласток) — 1.200 зл.
667. Гмінны кааператыў „Сялянская самапомач" у Сямяцічах — 2.544 зл.
668. Сельскагаспадарчы кааператыў імя Польска-савецкай дружбы ў Лужанах гм. Гарадок — 4.000 зл.
669. Ніна Леанюк, в. Грабавец гм. Дубіны — 200 зл.
670. Ірэна Гаданьчук (Гданьск) — 1.000 зл.
671. Беларускі калектыў „Жаваранкі" (Гданьск) — 4.000 зл.
672. Віктар Сянкевіч (Іспанія) — 22.000 зл.
673. Беларусы з Вялікай Брытаніі — 90.000 зл.

Дзякуем

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Першая сустрэча „дзяцей" з Каракуліна • Эліта чытацкай публікі • Інструктары патрэбны, як хлеб • Паездка „Зоркі" ў краіну азёр • Беларус пад небам Італіі • Заможныя, але задрыпаныя • Аўрора — гэта жанчына, Барскі! • Сябрына • Беларусікі • Ахоўны шчыт Гедыміна • Беларускі фальклор • Пытанні на ўступны экзамен на беларускую філалогію • Соннік • Што-дзе-калі • Гумар

Ніва

АДРАС РЭДАКЦЫІ

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ала Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 156 zł; półr. 312 zł; rocznej 624 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy.
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch";
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 23, 00-953 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał, półrocze roku następnego oraz cały rok następny;
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 660/87. Nakład 5.000. W-4.

УСМЕШКА ДЖАКОНДЫ

Я сустракаўся з ёю амаль штодня. Ідучы ў гастраном па пакупкі, вяртаючыся дадому, заўсёды заглядваўся на яе. Прыгожы твар, прывабная, загадкавая, нават таямнічая, як у Джаконды, усмешка. Надзвычай зграбная постаць.

Я так прывык да яе, што пры кожным зручным выпадку стараўся пайсці лішні раз у магазін, каб толькі ўбачыць знаёмае аблічча. Стаяў звычайна падоўгу, любаваўся. Настрой падымаўся, у грудзях як бы нешта пераварочвалася.

Так прайшло некалькі тыдняў. Нават на рабоце я стаў думаць пра яе, з нецярплівасцю чакаў канца змены, каб хутчэй бегчы дадому, а потым — у магазін.

Сёння ж на сэрцы горка і цяжка... Часопіс, на вокладцы якога быў змешчаны фотаздымак прыгожай артысткі кіно, у кіёску нехта купіў.

ПРАЦЭС ТВОРЧАСЦІ

Пісьменнік Хвосцік Адрыян
Таўшчэзны напісаў раман.
Затым, нібы з касою, ён прамок,
Калі ў часопіс той раман валок.
Там рукапіс прaглeдзeлі, сказалі:
— Раман даўжэзны напісалі,
Усято ў ім нагрувашчана навалам,
А на аповесць тут матэрыялу.
Дамоў вярнуўся Адрыян
І стаў перарабляць раман,
Гусцей пачаў мясціць ён цеста.
І ўжо панёс аповесць ў выдавецтва.
А там яму сказалі:
— Для выдання
Зрабіць лепш з аповесці апавяданне.

Уладзімір Правасуд

НІЎКА

СПЕЦЫЯЛІСТ

Малады аграном падыйшоў да старога садоўніка.

— Вашы дрэвы пры такім доглядзе не дадуць і па дзесяць кілаграмаў яблык.

— Што не дадуць, то не дадуць, бо гэта грушы.

ДОБРА ПАДУМАЎ

— Кажуць, Панасу прыпісалі строгую вымову, — падзялілася жонка навінай са сваім мужам.

— Дык вось я і думаю, ці не запрасіць яго на вячэру.

А ЗАРАЗ?..

— Тата, калі ты быў маладым, то каго найбольш любіў?

— Вядома, тваю маму.

— А зараз?

— Цыц, паганец.

З суседскага агародчыка

ЦІ ЁСЦЬ РАЦЫЯ?

Стары чытаў томік Пушкіна і ад асалоды разліваўся сваімі пачуццямі:

— Падумаць толькі, які геній быў! Гэта ж гусіным пёркам залатыя вершы пісаў. А цяпер залатымі пёрамі пішуць так, што часам чытаць няма чаго...

— Цяпер пісаць не трэба... — уставіў унук Дзімка.

— Гэта чаму ж?

— Цяперака целявізары ўсюды. Сядзі і гавары, колькі табе ўлезе...

Савелій Паўлаў

Шырыня яго кругагляду звузілася да... 40 градусаў.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Адам Адамавіч, — упікувае старшыня калгаса брыгадзіра. — Апошні раз папярэджваю: не кінеш піць — у вартаўнікі перавяду.

— Во напалохаў! Хоць адасплюся...

*

У цырку новы нумар. На спіне слана стаіць конь і распявае песні. Пасля прадстаўлення адзін з гледачоў падыходзіць да дрэсіроўшчыка і пытае:

— Скажыце шчыра, гэта ж спрытны трук. Коні не ўмеюць спяваць.

— Вядома, вы маеце рацыю. Конь не ўмее спяваць. Спявае слон.

*

Прыказчык у магазіне пытае маленькага П'ера:

— Ты сапраўды ўпэўнены, што цябе паслалі купіць чатыры кілаграмы цукеркаў і дзвесце грамаў бульбы?

ПАВЕТРА ЧЫСЦЕЙШАЕ

Адзінокі наняў кватэру. Раніцой прачынаецца і чуе, як суседка пытае яго гаспадыню:

— Вы, Кацярына, бачу, кватаранта ўзялі?

— Даўно думалі з мужам, хацелі спачатку вяпрука завесці. Але вырашылі, што з кватарантам выгадней. Грошай ад яго будзем мець за год не менш, як ад продажу свінні, ды й паветра на панадворку чысцейшае.

З „Весніка Задрыпоніі"

З ДВАЙНОЙ ГАРАНТЫЯЙ

Новая форма гарантыйнага абслугоўвання пакупнікоў укаранілася на фабрыцы бытавых машын горада Белага Сцёка — упершыню ў сусветнай практыцы гарантуецца не толькі спраўная работа тэхнікі ў працягу двух гадоў ад моманту яе набыцця, але і правядзенне гарантыйнага рамонту дома ў працягу аднаго года ад моманту выкліку майстра.

ВЕХІ ГІСТОРЫІ

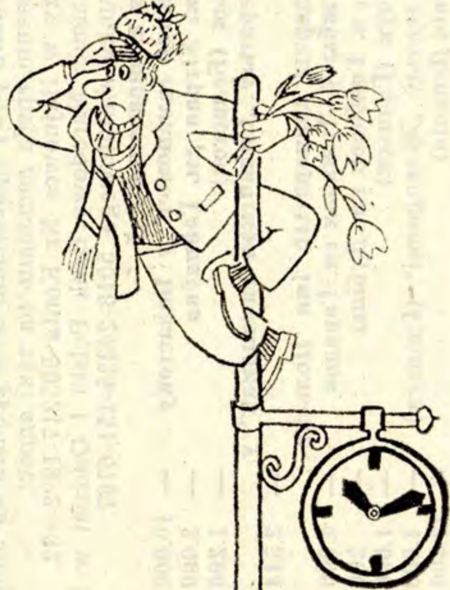
Старажытныя гаварылі: „Няма таленту — нічога не напішаш". Журналіст Абуховіч з поспехам абвяргнуў гэтае выказванне.

ЗНАЎЦА ЖАНЧЫН

— Чаму ў цябе люстра над вагай? — пытае.

— Э, мілы мой, ты дрэнна ведаеш жанчын, — усміхаецца той. — Калі можна палюбавацца сабою ў люстры, будуць яны глядзець на стрэлку вагі?..

— Дзе ж ты, дзе ж ты, дзе ж ты?..

Курёзы

АГРЭСІЎНЫ СЕНАК

Да двух месяцаў турэмнага зняволення з абавязковым адбываннем двухтыднёвага пакарання за кратамі і да буйнога грашовага штрафу прыгаварыў суд французскага горада Бецюн (дэпартамент Па-дэ-Кале) вядомага футбаліста Дзідзье Сенака. Ён гуляў у клубе вышэйшай лігі Францыі „Ланс".

Сенак, як паведамляе агенцтва Франс Прэс, прызнаны вінаватым у серыі боек з нанясеннем цялесных пашкоджанняў. Яны адбыліся не на футбольным полі, а... на дарогах. Паўтара года назад ён збіў вадзіцеля, які абвінаваціў футбольнага ідала ў тым, што той паехаў на чырвонае святло, стварыўшы небяспечную сітуацыю. Праз некаторы час з кулакамі Сенака пазнаёміўся сваяк першага пацярпеўшага. „Ён мяне публічна абразіў". — апраўдваўся футбаліст.

Нарэшце, у кастрычніку 1986 года Сенак накаўціраваў урача, перад машынай якога ён рабіў на дарозе акрабатычныя нумары. „Ён мяне дагнаў на бензакалонцы, — заявіў футбаліст у судзе. — Я адчуў, што мне нешта пагражае, і я ўдарыў..."

Начальнікі часта забываюць, што іх падначаленыя таксама людзі і таксама не хочуць думаць.